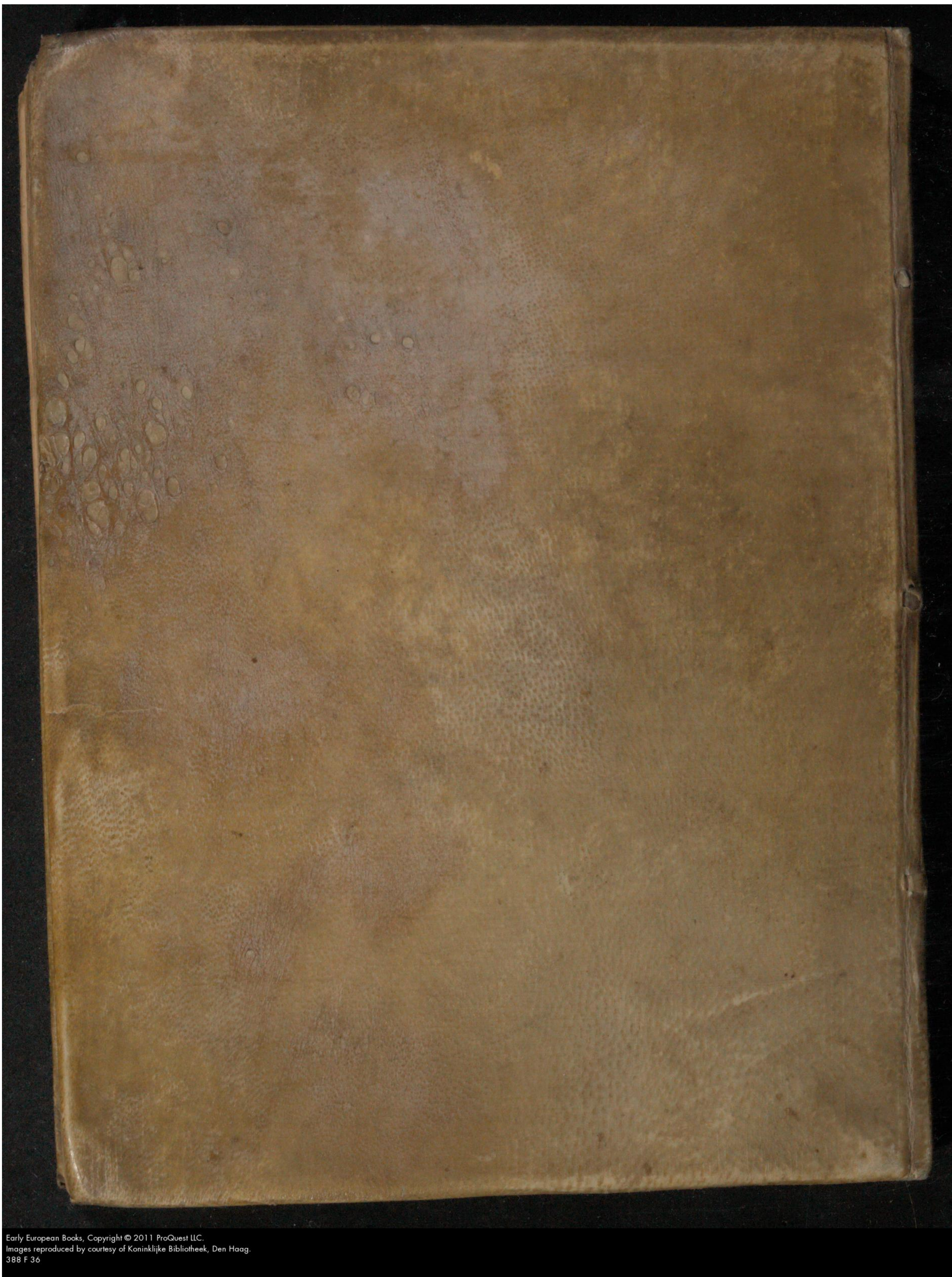

Mr H. O. Feith.
1800.

De gevolmagtigden gaven de Observantien en Costumen des lands van Selwert aan Burgem. en Raad van Groningen over, volgens Resolutie van 7 Dec. 1571.

Willem Janssen
Vollmacht van Middelbert

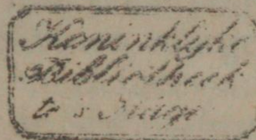
LANDT-RECHT
DES
GERICHTS
VAN
SELWERDT,

Begrijpende

De Oude en Nieuwe Landt-Rechten ende Couſtumen van

voorſchreven Gerichte, ſoo als de ſelve op 't nieu zijn ge-*revideert*, ge-*arreſteert* ende ge-*publiceert*.

Gedruckt tot Groningen,

By CORNELIS BARLINCK-HOF, Ordinaris Stadts Boecke-Drucker, Woonende in de Broer-Straat, By de Academie; ANNO 1673.

BORGEMESTEREN

Ende

R A A D T

IN GRONINGEN

Doen Te Weten.

ALsoo Wy van goeder handt hebben verstaen ende onderricht zijn geworden, dat door verloop ende veranderinge van tijden, diverse abusen in Onse Gerichte van Selwert waeren ingekropen, door dien de Landt-Rechten ende *coustumen* in diverse Jaaren gemaeckt ende ge-*introduceert*, verscheydentlijck wierden gecopieert ende afgeschreven tot merckelijck nadeel van de Justitie ende groote ondienst van de Ingesetenen van gemelte Gerichte; Soo ist dat Wy, om voorschreeven redenen door onse Gecommitteerden de Volmachten van alle de Carspelen hebben verschreven gehadt tegens den 19den Februarii 1652. ende wederom op't nieuw teghens den 22en Augusti deses loopenden Jaars, dewelke oock, met genoechsame Volmachten, op de ge-*præfigeerde* tijden ende plaetsen, haer hebben

 laeten

laeten vinden, ende van alles vollenkomentlijck *informeeren.* Waer op Wy, nae gehoorde rapport van Onse Heeren Gecommitteerden, soo volgens acten van den 13den Decembris 1651. den 23en Januarii ende 12en Augusti 1673. benevens Onse Ambtmannen in der tijdt, over de *revisie*, *resumptie* ende *correctie* van de Landt-Rechten van Selwert hadden ge-*besoigneert*, ende daer van an de voorschreven Volmachten *communicatie* gegeven, hebben 't selve tot korter *expeditie* van de Justitie ende welvaert van de Ingesetenen van opgemelte Gerichte, nae eenige kleine veranderinge, ge-*approbeert*, ge-*confirmeert* ende ge-*arresteert*, *approberen*, *confirmeren* ende *arresteren* mits desen: Ordonnerende Onsen Ambtman, Secretaris ende alle andere Officieren; mitsgaders alle Ingesetenen, ende een jegelijck die het eenichsints angaen mach, om haer van nu voortaen, nae dese naevolgende Landt-Rechten te *reguleren*: want Wy 't selve tot meesten dienst ende welvaeren van meergemelte Gerichte ende derselver Ingesetenen hebben bevonden te behooren. *Aldus gedaen Groningæ in Curia, Jovis den* 28. *Augusti* 1673.

J. Van JULSINGHA, vt.

Ter Ordonnantie der H. Heeren Borgemesteren ende Raadt voorsz.

HENR. SWARTTE,
Secret.

SELWERDER LANDT-RECHTEN.

DAT EERSTE BOECK.

Van des Gerichts Persſonen en Gerichten.

Eerſtlijck

Van de Gerichts Perſonen.

1. AMBTMAN.
2. GESWOOREN BYSITTEREN.
3. DES GERICHTS SECRETARIS.
4. SCHULTEN.
5. DES GERICHTS DIENAER.
6. ADVOCATEN.
7. PROCURATOREN.

Ten Tweeden

Van de Gerichten.

1. Waer en wanneer, 't Gerichte ſal worden gehouden.
2. De Leegebanck.
3. Hoof-dingh.
4. Springhdingh.
5. Eenentwintich.
6. Criminele Gerichte.

A Van

I.
Van des Gerichts Personen.
Ambtman.

I.

DE Ambtman wordt Jaarlijcx op Petri ad Cathedram gekooren van Borgemesteren ende Raadt in Groningen.

II.

Sal uit de naem ende van weghen deselve in den Gerichte van Selwert exerceren alle civile ende criminele hoge ende lege Jurisdictie.

III.

Sal wesen een ansienlick / vroom / oprecht / verstandich ende ge-qualificeert persoon / dewelcke de Hoocheydt van de Stadt aldaer getrouwlicken sal verwaeren / de bevelen van Borgemesteren ende Raadt achtervolgen / ende een jegelijck doen achtervolgen / de Ingesetenen in goede politie regeren / op wegen ende wateren naer older gewoonte / op maete ende gewichte goede opsicht dragen : Voorts een jeder recht ende Justitie administreren , de goede beschermende ende de quaeden straffende.

4. Sal

I V.

Sal nieuws gekoren in den Raadt verbodet zijnde / aldaer behoorlijcken eedt doen in formâ nabeschreven.

V.

Eedt van den Ambtman.

GY sweeren / dat ghy in den Gerichte van Selwert de Hoocheyt der Stadt Groningen getrouwelijcken sullen verwaeren / de bevelen van Borgemesteren ende Raadt achtervolgen / ende uit haer Naeme exerceren alle civile ende criminele Jurisdictien, een jeder Recht ende Justitie administreren nae Landt-recht / rechte beredinge ende versegelinge doen; Ende voorts in alles U gedragen / als een getrouw Ambtman ende Richter schuldich is / ende dat niet te laten om lieff off leet / gunst off haet / off eenige andere oorsaecke.

Dat U Godt soo helpe.

V I.

Geswoorne Bysitteren.

DE Ambtman sal hebben tot Bysitters acht personen / gekoren uit de Gemeente des Gerichtes van Selwert.

V I I.

Dewelcke den Ambtman op de Rechtdaghen de voorvallende saecken berichten ende de Justitie sullen helpen bedienen.

VIII.

De Geswoorne Bysitters sullen in het exerceren van haer Ambt continueren den tijdt van vier achter-een-volgende Jaaren: Dies sullen tijdtlicx alle twee Jaaren op Mid-vastens Hooff-dinck/ vier van deselve uit den eedt gaen/ ende in der selver plaetse vier anderen by den Ambtman ende de vier continuerende gekooren worden.

IX.

Ende indien jemandt binnen voornoemde tijdt van vier Jaaren geraeckte te versterven/ sullen insgelijcken de Ambtman ende de seven/ een ander in desselfs plaetse verkiesen/ dewelcke den dienst verwaeren/ ende daer inne continueren sal soo lange/ als de verstorvene gedaen soude hebben.

X.

De Bysitteren sullen wesen eerlicke/ vroome ende oprechte personen/ van de ware Gereformeerde Religie/ wel konnende lesen ende schrijven/ ende in den Landrechte ende coustumen des Gerichtes van Selwert wel ervaren/ Ingeseten des Gerichtes voornoemt/ ende in't selve ten minsten voor een vierendeel waerdeels/ ofte tijn grasen Landes eygendoomlijck ofte Pachtwijse zijnde gegoedet/ ofte Meyerwijse een volle Buyr-plaetse onder haer behuysinge gebruickende.

11. De

X I.

De Geswoozene sullen hijr namaels malkander in Bloedt-verwantschap ofte Swaeger-schap in den derden graedt niet wesen besibbet/ sulcx dat met malkanderen niet sullen mogen sitten/ Vader en Soon/ Broeders/ Swagers/ Oom en Neve/ ende alle die soo nae zijn.

X I I.

Welverstaende/ dat in desen/ halve sibbe soo wel/ als vulle sibbe/ gemeent wozt.

X I I I.

Des sal den Geswoozenen/ albevozens tot de keur treden/ van den Ambtman navolgende eedt afgenomen wozden.

X I V.

Eedt op de Keur der Geswooren.

Ghy sweeren/ dat ghy sullen kiesen vier personen/ die men met recht niet wzaecken mach/ de bzoomsten/ nuttesten en ervarensten/ die ghy in den ganschen Gerichte van Selwert weten/ ende dit niet te laeten/ om lieff of leet/ om gunst of haet/ noch om geenerleye oozsaecke.

Dat U Godt soo helpe.

X V.

De keur gheschiet zijnde / sullen de Naemen der gener die Gekoren zijn aen de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt schriftelijck overgegeven moeten worden.

X V I.

Ende vervolgens by het aenvaerden van haer dienst in handen van den Ambtman præsteren den naevolgenden eedt.

X V I I.

Eedt van de Geswooren Bysitteren.

GY sweeren / dat ghy den Ambtman in alle voorvallende saecken sullen helpen rechte oordeelen vinden / en sententie te wijsen op klaege en antwoort der partien / nae Landt-rechte en goede oude ghewoonten: Voorts alles te doen wat goede en ghetrouwe Bysitteren betaemt: ende sulcx niet te laeten om lieff ofte leet / gunste ofte haet / noch om geenerleye oorsaecke.

Dat U Godt soo helpe.

X V I I I.

Gerichtes Secretarius.

DEs Gerichts Secretarius wort gekoren van de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt in Groningen.

19. Een

XIX.

Een Ingebooꝛne van dese Pꝛovincie duchtich en bequaem wesende / sal vooꝛ een Uitlander tot vooꝛsz. ambt ge-præfereert woꝛden.

XX.

Sal wesen een eerlick / vꝛoom / oprecht persoon wel ge-stileert ; der rechten / en insonderheit der Landtrechten en coustumen des Gerichtes van Selwert wel eervaren.

XXI.

Ende een eedt doen in formâ nae beschꝛeven.

XXII.

Eedt voor des Gerichts-Secretarius.

GGy sweeren / dat ghy een getrouw Secretarius sullen wesen in den Gerichte van Selwert / alle bevelen van Boꝛgemesteren ende Raadt / als oock de van den Ambtman getrouwelijck achtervolgen / oprecht Protocol en Register houden van alle saecken / die vooꝛ Recht dienen / de publique soo wel / als partien schꝛiften / getrouwelick verwaeren / recht copieren, niemant boven den oꝛdinaris taxt beswaeren / en in alles U soo gedꝛagen / als een goet en getrouw Secretarius betaemt ; en dat niet te laten om lieff of leet / gunst of gave / of eenige andere dingen ter werelt.

Dat U Godt soo helpe.

XXIII.

Sal den Ambtman als het Hooft van't Gerichte behoorlicken respecteren, ende in't proponeren den selven niet mogen inballen / oock niet discoureren ofte adviseren, als met kennisse van den Ambtman.

XXIV.

Sal op sijn kosten een Protocol of Rolle houden van alle Partien by hem an te teickenen: Ende het selve / continerende den datum, op de uyre van de sessie voor den Ambtman doen leggen / mits dat hy daer van een dubbelt aen den Dienaer sal langen tot gerijff der Partien.

XXV.

Sal houden een pertinent Protocol van alle civile en criminele saecken / op ordinaris ofte extraordinaris Recht-dagen voorvallende / edoch jeder apart.

XXVI.

Sal houden een besonder Acte-boeck van Answeringe van Voormondt en Voogden / Borch-stellinge / constitutie van Vulmachten / en diergelijcke.

XXVII.

Sal niet vermogen eenige Mandaten van botten / verbotten / arresten, en diergelijcke upt te geven / als met voorweten van den Ambtman / oock sich laten genoegen met de ordinaris en extraordinaris voorvallen tot sijn dienst behoorende. 28. Sal

XXVIII.

Sal niet vermogen / in't Gerichte sittende geldt te ontfangen wegen depesche van eenigerhande acten; Maer sal een jeder tot sijnen huyse voor betaelinge van den gestelden taxt moeten gerijven.

XXIX.

Schulten.

De Ambtman heeft in een jeder Carspel (daer onder het Schult-ambt van Helpman mede begrepen sal zijn) een Geswooren Schulte / ofte soo veele als hy tot bevorderinge van de Justitie nodich achtet / dewelcke by hem alleen worden gestelt / ofte soo sy sick qualick gedragen / verandert.

XXX.

De Schulten sullen wesen eerlicke / onbesproockene Mannen van de waere Gereformeerde Religie / die wel lesen en schrijven konnen / Ingesetenen deses Gerichtes / geen Kosters ofte Schoolmesters / nochte ordinaris Gerichtes Dienaer van den Ambtman.

XXXI.

Sullen bevorderen alle Dagementen / an-en-uytpendingen / Botten / Verbotten / Opseggingen / Arresten ende alle andere gewoontlijcke Rechts-plegingen / en daer van nae vereisch van saecken schriftlijck ofte mondelijck rapport doen.

XXXII.

Ende tot dien einde van de Gerichts-Secretaris soo veele versegelde Mandaten met copien ontfangen/ dat een jeder sich by haer angevende kan worden gerijft/ in voegen dat sy in het Mandaet en copia den naeme van den Impetrant, redenen van de citatie ende des Gedaegedes naeme daer onder an sullen teickenen.

XXXIII.

De Mandaten ende copien als voren verveerdiget zijnde/ sullen eyschen des Ambtmans/ Secretary/ haere en des Dienaers competentie, ende daer van rekeninge doen.

XXXIV.

Sullen van alle Botten/Verbotten/Arresten ende pandt-weigeringe by de uitpendinge pertinent register houden/ wegens des Ambtmans breucke.

XXXV.

Sullen soo wel de Mandaten by den Secretario als by haer selven verveerdiget den Gedaegden self/ ofte tot haeren huise vertonen/ daer by overleverende copiam Mandati.

XXXVI.

Sullen de Mandaten tegens den dach van verdedinge geteickent met dato van de vertoninge den Impetranten,

petranten, soo die by haer hebben versocht: ende die by den Dienaer uitgelangde / den selven in tijdes weder laeten volgen by verbeurte van haer salaris.

XXXVII.

Ende de triumpherende partie / op de verleende ordonnantie van den Ambtman / sonder eenige uitstal tot de executie verhelpen / by arbitrale straffe.

XXXVIII.

Sullen tot getrouwe waerneminge van haer dienst an den Ambtman præsteren den volgende eedt.

XXXIX.

Eedt der Schulten.

GHy sweeren / dat ghy een getrouw Schulte sullen wesen / oprechte dagementen / an-en-uitpendingen / botten / verbotten / opseggingen / arresten ende spoedige executien doen / van de Mandaten oprechte copien uitgeven / ende van alles rechte beredinge en rapport doen / niemandt boven den gestelden taxt beswaeren / de bevelen van den Ambtman getrouwelijck achtervolgen / ende uit desselfs last de misdaders met alle vlijt apprehenderen ende bewaeren / ende U dragen als een getrouw Rechts-Dienaer betaemt / ende dat niet te laten om lieff ofte leet / gunst ofte haet / of eenigerhande oorsaecke

Dat U Godt soo helpe.

X L.

By absentie ofte versterff der Schulten ende ontheffinge van dienst / ofte als deselve partijdich zijn in de saecke / sullen de Geswooren Bysitteren in't selfde ofte naeste Carspel den dienst soo lange verwaeren / voor het gewoonlijcke salaris.

X L I.

Gerichts Dienaer.

DE Gerichts Dienaer wordt gekoren by Borgemesteren ende Raadt in Groningen.

X L I I.

Dewelcke alle rechts-exploicten binnen de Stadt ende Stadts-Tafel voorvallende sal hebben te doen. De bevelen van den Ambtman / de Mandaten by de Secretaris alhijr verveerdiget / ende alle bootschappen soo partien begeren / an de Schulten verwittigen en behandigen / ende van alles goedt rapport te rugge brengen / welckes hy by eede sal belooven te doen. Tot dien einde uitlopende alle weecken als het geen vacantie is des Dingsdages an de Lege ende des Wonsdages an de Hooge zijt deses Gerichtes.

X L I I I.

Sal op alle soo ordinaris als extraordinaris rechtdagen sijn dienst doen als Deurwaerder.

44. Sal

XLIV.

Sal de Rolle van boven af-roepen / sonder emandt buiten kennisse van den Ambtman / anders daer in te geryven.

XLV.

Die Dienaer sal oock den Ambtman op alle Recht-dagen uit ende t' huys volgen / in alle publijcque besoignes, soo wel binnen als buiten de Stadt te dienste wesen / ende sich voorts tegens den selven Ambtman / de Geswooren Bysitteren / den Secretaris ende een yder alsoo dragen / als een vroom en vlijtich Dienaer toestaet ende betaemt.

XLVI.

Advocaten.

NIemant sal voor den Gerichte van Zelwert mogen Advoceren, voor-en-aleer hy by Borgemeesteren ende Raadt daer toe ge-admitteert, ende an den Ambtman acte van admissie vertoont sal hebben.

XLVII.

Alle Advocaten sullen de schriftuiren by haer ghemaeckt / met haer eygen handt onderteickenen.

XLVIII.

Procuratoren.

DE geene / soo uit eens ander Mans naeme compareren, sullen haerer Principalen bescheiden of schriftelijcke last moeten vertonen.

XLIX.

Advocaten ende Procureurs sullen an het Gericht behoorlicke respect draegen / ofte andersints nae gelegentheit van saecken ge-mulcteert, ge-suspendeert ofte ge-casseert worden.

II.

Van de Gerichten.

Waer ende wanneer 't Gerichte sal worden gehouden.

L.

HEt Gerichte sal gehouden worden alhijr binnen Groningen op 't Oude Recht-Huys.

LI.

Des Somers tot negen ende des Winters tot thien uiren Voor-middages / ende sal niemant vermogen aldaer sessie te nemen / als de Ambtman daer te doen heeft.

LII.

Leege - Banck.

WEeckelijcks wordt gehouden een ordinaris Recht dach / te weten des Vrydages / soo wel voor de Lege als voor de Hooge zijdt.

LIII.

Op welcke de Ambtman met twee Geswoorene Bysitteren ende Secretaris sessie neemt.

LIV.

Ende oordeelt ter eerster instantie van alle voorvallende saecken / soo wel in petitorio als in possessorio, van Erffachtige goederen / landen ofte groene arven / Rente-brieven ende diergelijcke ; voorts van penninck-schulden ende andere personele actien.

LV.

Ende sal van Sententien over allerhande possessoria, personele actien ende penninck-schulden onder vijftich Caroli guldens bedragende / spolien ende saecken die geen uitstal konen lijden / (bevreedinge tusschen twee ofte meer personen daer onder begrepen /) by den Ambtman ende twee Bysitteren gewesen / aen de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt immediaté geappelleert mogen worden.

LVI.

Hooff-Dingh.

JAerlicx worden gehouden drie Hooff-dingen / te weten des woonsdages voor Mid-vasten / des woonsdages voor Jacobi, ende des woonsdages voor Martini Episcopi.

L V I I.

Welverstaende dat als Jacobi ofte Martini dach op een wonsdach komen / het Hooff-dingh op den achten dach te voren geholden sal worden.

L V I I I.

Op dewelcke Hooff-dingen de Ambtman met alle acht Geswooren Bysitteren ende Secretaris sessie neemt.

L I X.

Ende oordeelt in cas van appel over saecken in petitorio dienende / als van Erffachtige goederen / Landen ofte Groene-arven / Rente-brieven ende diergelijcke / mitsgaders over personele actien ende Penninck-schulden over de vijftich Caroli gulden bedragende / waer over by de Leege-banck definitive Sententie ofte kracht van dien hebbende / gegeven is; als mede van uit-spraken by Commissarisen van de Leege-banck gedaen / ende van prijseringen: in welcken gevalle de weerderings-Mannen neffens de Appellaet ten Mandaet verdaget sullen werden.

L X.

Insgelijcken sal de beredinge van Naar-koop geschieden / op drie aen-een-volgende Hooff-dingen binnen Jaar en dach / nae dat de stock van de Verkoper gelecht sal wesen: Ende tegens het darde Hooff-dingh de penningen ge-consigneert werden.

61. Welc=

L X I.

Welckes geschiet / sal het Naar voor de Leege-banck ge-institueert, ende by Sententie daer over verklaart zijnde / het appel deswegen eerst an het naest-volgende Hooff-dingh koomen.

L X I I.

Ende om alle anteickeningen van Appellen ende beredingen van Naar-koop te ontfangen / sal den Ambtman met de twee ordinaris Bysitteren / ende Secretaris op Dinghs-dage voor het Hooff-dingh des naemiddages van eene tot vier uiren sessie houden.

L X I I I.

Soo de anteickeningen / ofte beredingen van Naar-koop voor de klocke-slach van vier uiren niet geschieden / sullen de Appellanten, ende die Naar-koop nemen / van haer Recht zijn vervallen.

L X I V.

Oock die geene / soo sich van des Ambtmans ende acht Geswoorens Sententie op 't Hooff-dingh ge-pronuncieert, beswaert vinden / binnen behoorlijcke tijdt / aen de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt mogen appelleren pro tertiâ instantiâ.

L X V.

Sonder dat den Ambtman ofte Bysitteren / voortaen geholden sullen wesen / den Appellaet in 't salveren

van de Sententie voor den Raadt te adsisteren: ten waere sulx by de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt expresse werde gelastet.

LXVI.

In welcken geval de Ambtman sijne redenen van de Sentententie schriftelijcken sal hebben over te geven.

LXVII.

Spring-Dingh.

IN het Gerichte van Selwert worden Jaarlicx gehouden drie Spring-dingen / op de naestvolgende Vrydach nae jeder Hooff-dingh.

LXVIII.

Op welcke Spring-dingen de Buyren van jeder Buurschap ofte Carspel geholden zijn / voor den Ambtman ende sijne twee Bysitteren door haeren Achts-man te openbaren / vertuigen ende Rechtelijck laeten aenteyckenen alles / waer aen den Ambtman van het eene Spring-dingh tot het ander eenige breucke verballen is.

LXIX.

Indien mede Iemandt eenich gewelt ofte ongelijck an sijn Persoon / Huysgesin ofte goederen geschiet was / moet sulcx den Buyren sijns Carspels klaegen / om op naesten Spring-dingh vertuicht te worden.

70. Ins-

LXX.

Insgelijcken mach een jeder sijn Huys / Hoff / Holt / Rijs / Reit / Water / Visschenie / Hoy-landt / Weydlandt / Koyen ende anders / op de respective Sprinddingen laeten bevredigen by arbitrale correctie.

LXXI.

Gelijck oock de Ambtman tusschen Partien bevredinge sal mogen leggen / soo hooch ende leech als hem des nae saecken gelegentheyt sal goedt duncken.

LXXII.

Des moet den Achts-man dages voor het Sprinddingh door klock-treckinge / ofte ansegginge an jeder huys daer geen klocken zijn / de Buyren sijnes Carspels ofte Buurschaps vergaderen / by pœna van 15. Marck.

LXXIII.

Ende zijn de Buyren geholden als dan op de ghewoonlijcke plaetse te erschijnen / by pœna van 15. Marck van ijder uitblijvende te verbeuren.

LXXIV.

Welcke by den Achts-man pertinentelijck opgeteickent / ende des anderen dages op het Sprinddingh angebracht sullen worden / by pœna insgelijcken van 15. Marck / van den Achts-man voor jeder absente te verbeuren.

LXXV.

De Buyren alsoo vergadert/ sullen haeren Achts-man pertinentlijck inseggen ende lasten alle het geene sy seeckerlijck weten/ ofte dat in bywesen van twee ofte meer gheschiet is/ voor een Buurtuich/ ende 't gheene waer van geen vollenkomen seeckerheit is/ voor een Geruchte aen brengen.

LXXVI.

Indien eenich Buurschap eenige Heeren breucken versweege/ verduisterde/ ofte niet recht vertuichde/ sal jeder huys in het selve Buurschap 15. Marck verbreecken/ voorbeholdens nochtans de Gemeente haer regres op de gheene/ die sulcx geweten ende niet geopenbaert hebben.

LXXVII.

Insgelijcken soo by eenich Buurschap ofte Carspel eenige Heeren breucken verswegen/ ofte niet recht vertuiget waeren/ sal evenswel teghens de breuckvallige ge-procedeert worden nae rechte/ gelijck off hy vertuiget waere.

LXXVIII.

Indien de Achts-man 't gheene hem bevolen was an-te-brengen/ verswege ofte niet recht vertuighde/ sal deselve de breucke alleene voor het gantsche Buurschap betalen.

LXXIX.

Dies sal de Achts-man voor het vertuigen navolgenden eedt doen.

L X X X.

Eedt van den Achts-Man.

GHy sweeren / dat ghy U Gemeente behoorlick verwittiget ende de absenten recht opteickent hebbet / ende alle het geene ghy of selfs wetet / ofte U van de Gemeente te vertugen anbevolen is / recht ende sonder eenige bewimpelinge sult anbrengen / ende dat niet te laten om lieff of leet / haet ofte gunst / ofte eenigerhande oorsaecke.

Soo waer U Godt helpe.

L X X X I.

Een-en-twintich.

DE vertuiginge sal voortaen alleenlijck geschieden op de respective Spring-dingen / sonder dat jeets tegens den XXI. ge-reserveert sal mogen worden.

L X X X I I.

Als de vertuiginge geschiet is / sal de Gemeente nae verloop van XXI. dagen / twee ofte ten hoochsten drie Volmachten uit jeder Carspel uitmaecken / om over 't gheene op het Spring-dingh vertuicht is te verklaaren.

L X X X I I I.

Welcke van den Secretario opgeteickent / ende van den Ambtman eernstlijck vermaent sullen worden / nae haere beste wetenschap ende conscientie, ende

buiten alle menschelijcke affecten over het vertuichde rechte oordelen nae Landt-rechte te vellen / tot hanthavinge der gerechtichept / ende verdiende correctie der breuckvalligen.

LXXXIV.

Tot dien einde sullen de beklaeghde / door acte by den Secretaris te verveerdigen / by den Schulten ofte Gerichts-Dienaer tegens den XXI. doch ten minsten tijn dagen te vooren / peremptoriè verdaeget worden / omme / nae bekomene copie, van 't geene haer te laste gelecht is / sich te konnen verdedigen.

LXXXV.

De Gedaegden op den XXI. niet comparerende, worden in contumaciam ge-condemneert.

LXXXVI.

Die voor een Buyrtuich vertuiget is / moet hetselve op den een-en-twintichsten dach straffen of de breucke betaelen.

LXXXVII.

Die vertuiget wort voor een Geruchte / sal sich daer van op den een-en-twintichsten dach met eede of twee onstraffelijcke Luiden getuigenisse moeten suiveren / ofte de breucke betaelen.

LXXXVIII.

Die sich over eenich gewelt ofte ongelijck aen sijn persoon ofte goederen ghedaen beklaeght / moet deselve

selve sijne Klachte met twee Buyren op den een-en-twintichsten dach bewijsen / andersints is 't wanklage / ende moet de klager self de breucke betaelen.

X I C.

Edoch indien op den XXI. jeets nieuws mochte aengebracht worden / 't welcke eerst nae 't Spring-dingh is voorgevallen / sal aen de Beklaeghde ende Klagers respective, à dato noch een-en-twintich dagen werden vergunt / om hare respective straffingen / suiveringen / ende bewijsen voor de Leege-banck in te brengen. Ten welcken einde sy het Carspel / soo de aenbrenginge heeft laeten doen / ofte in cas van klachte den Beklaegden by Mandate sullen moeten verdagen / ofte in dubbelde breucke vervallen zijn.

X C.

Die sich by der Gemeente oordeel beswaert hout / mach daer van binnen tijn dagen / an de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt appelleren.

X C I.

Indien de gegevene Sententie by de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt quaet gekent / ofte ge-reformeert mochte worden / sal jeder huis in den gantschen Gerichte van Selwert verbreecken 15. Marck.

Cri-

XCII.

Criminele Gerichte.

DE Ambtman sal goede sorge dragen ende ordre stellen / dat de Criminele misdaders ge-apprehendeert, ende nae exigentie van de Crimes, met voorgaende kennisse van de Raadt / ofte den Heer Præsiderende Borgemester / in een Stadts gevangenisse gebracht werden.

XCIII.

Doch sullen geene Landt-Saten omme delicten, daer gelt-straffe op staet / ge-apprehendeert worden / soo sy de breucke betaelen / ofte borghe daer voor stellen konnen / ten waere om erhefflijcke redenen anders geoordeelt wierde.

XCIV.

Maer in alle andere misdaden de corporele straffe meriteren, ofte tot kennisse van 't Gerichte / nae der saecken gelegentheydt tot lijff-straffe ge-extendeert konnen werden / sal met daedelijcke apprehensie worden ge-procedeert.

XCV.

Soodane delinquenten sullen met den eersten ge-examineert worden / door den Ambtman ende ordinaris beyde Bysitteren / met den Secretaris: ende voorts behoorlicke informatie worden genomen.

96. De

XCVI.

De informatien genomen / ende in staet van wijsen zijnde / sal de Ambtman de acht Geswoorne tot sich nemen / delibereren ende resolveren tot absolutie ofte condemnatie als nae Lantrecht / ofte de beste rechten behoort.

XCVII.

Het gewijsde sal by den Gerichts-Secretaris duidelijck gelesen / ende uit naeme van den Ambtman in qualité ende de acht Geswoorne Bysitteren ge-pronuncieert worden / beneden uit het oude Recht-huys.

XCVIII.

De executie in cas van condemnatie tot lijff ofte levens straffe sal gedaen worden / op ofte omtrent de Gerichts-plaatse op Helper-Esch.

XCIX.

Ten waere by het Gerichte om exemplaire straffe tot een aff-schouwelick exempel, anders muchte worden ge-statueert.

C.

De nootwendige onkosten over soodane Justitie angewendet ofte gevallen / sullen op der Gemeente rekeninge omtrent Mid-vasten worden ge-valideert.

SELWERDER
LANDT-RECHTEN.
DAT TWEEDE BOECK.

Van de Proces-ordre ende den Taxt voor des Gerichts Perſonen.

I. Van de Proces-ordeninge.

1. CITATIE.
2. VACANTIEN.
3. CONTUMACIEN.
4. PLAYDOYEN.
5. EXCEPTIEN.
6. LITIS CONTESTATIE EN EEDT VAN CALUMNIE.
7. PROBATIEN.
8. SENTENTIEN.
9. APPEL.
10. RECHTS-KOSTEN.
11. EXECUTIE.

II. Van de Taxt voor des Gerichts Perſonen.

1. TAXT IN 'T GENERAAL.
2. VOOR DEN AMBTMAN.
3. VOOR DES GERICHTS SECRETARIS.
4. VOOR DE SCHULTEN.
5. VOOR DES GERICHTS-DIENAER.
6. VOOR D' ADVOCATEN EN PROCURATOREN.
7. VOOR DE GETUIGEN.
8. VOOR PARTIEN. &c.

I. Proces-

I.

Proces-Ordeninge.

Citatie.

I.

Alle Dagementen sullen geschieden/ door Mandaten by den Ambtman versegelt/ by den Gerichts Secretaris / ofte Schults verveerdiget/ ende by de Schults ofte Gerichts-Dienaer vertoont.

II.

De Mandaten sullen gaen uit den Naam van den Ambtman/ inhoudende de Naamen ende qualiteiten van de anleggers en verweerders: ende in Schult-vorderingen/ specialick de oorsaecke en groothept van de schulde.

III.

Sullen ten minsten by klimmende Sonne des dages voor den Recht-dach / met præsentatie van copie, door den Schultes ofte Gerichts-Dienaer ge-insinueert moeten worden.

IV.

Welcke copie, soo niet angenomen mochte worden by d'eerste vertoninge / sal daer nae in't Gerichte de

exceptie copiæ, of de versochte teeckeninge van des Impetrants eysch worden afgeslagen.

V.

De Schulten ofte Gerichts-Dienaer / sullen den datum van de vertooninghe ende præsentatie van de copie, als mede hun wedervaeren ten huyse van de Gedaegde / in dorso mandati verteickenen.

VI.

In Schult-vorderinge sal de Crediteur den Debiteur by Mandate door den Schulte des Carspels laten anpenden ofte XXI. setten / ende op den naesten ordinaris Recht-dach by pœna XV. marck verdagen / om sich te verantwoorden / ofte binnen XXI. dagen de schulde te voldoen.

VII.

Wegen Maegen-aes / Arbeits-loon by dach-huiren verdient / schulde daer sulcx versprooken ende bedongen / wanneer de anlegger een vremt man is / mach de Crediteur den Debiteur door de Schulte des Carspels by Mandate dwars-nacht laten setten / ende tegens den volgenden dach verdagen by pœna van XV. marck / omme sich te verantwoorden / ofte binnen drie dagen te voldoen.

VIII.

Ende sullen voorts alle andere Mandaten door de Schults ofte Gerichts-Dienaer werden vertoont.

I X.

Soo nochtans / dat de opseggingе van Behuisingen ende Landen / Botten / Verbotten ende Arresten / oock door den Schultes met twee onbesproockene en ge-qualificeerde Ingesetenen des Carspels sullen mogen geschieden.

X.

In welcke Mandaten van botten ende verbotten de pæna mandati nae gelegentheit van saecken sal worden begrootet.

X I.

Alle Mandaten binnen Jaar en dach niet vervolcht sullen krachteloos wesen.

X I I.

In saecken van dwars-nacht / in possessoriis summariis, wegens verderffelijcke vruchten ende waeren / aensweeringe van Voormundt ende Vooghden / soo den ordinaris Recht-dach niet verwachten / ofte vertoch konnen lijden / sal by den Ambtman / ten versoecke van den anlegger / doch op kosten van ongelijck een extraordinaris Recht-dach ge-accordeert ende gestelt mogen werden.

X I I I.

Vacantien.

IN de Vacantie mach niemandt verdaget worden / als om saecken art. præced. verhaelt / als mede tegens de ordinaris Recht-dach nae de Vacantie.

XIV.

Ende zijn de Vacantien in desen Gerichte / de Passie weecke / en de weecke nae Paeschen, Saterdach voor Pinxteren. de Pinxter weecke daer aen volgende / de groote Vacantie van St. Jan Mid-somer den XXIV. Junii, tot Bartholomei, zijnde den XXIV. Augusti beyde incluis. Insgelijcken van Thomæ Apostoli den XXI. Decemb. tot op Pontiani wesende den XIV. Januarii daer aen volgende inclusivè.

XV.

De gedaeget wordt als hy absent ofte kranck is / een Vrouwe in de Kraem / ofte een doodt mensche in huys heeft / mach sonder breucke ende schaade uitblijven; by aldien hy den Schulte ofte Gerichtes-Dienaer sulcx te kennen geeft.

XVI.

Contumacien.

Als de Gedaegde by Mandate van XXI. ofte dwars-nacht citeert zijnde / op d' ordinaris ofte ge-præfigeerde Recht-dach niet compareert, noch wetlijcke oorsaecke van sijn uitblijven aen den Schultes ofte Gerichts-Dienaer bekent maeckt / worden deselve Mandaten in contumaciam ge-confirmeert.

XVII.

Het Mandaet van XXI. ofte dwars-nacht in contumaciam ge-confirmeert zijnde / sal de Gedaeghde daer

daer door versteken wesen van alle declinatoire ende dilatoire exceptien.

XVIII.

Ende sal de Crediteur nae verloop van XXI. ofte drie dagen respective sijn partye wederom moeten laten dagen / ende tegens den selfden / indien hy compareert, contenderen tot executie in contradictorio judicio, ofte / by absentie van de Gedaeghde / versoecken d' executie in contumaciam.

XIX.

Mandaten van Arresten / Opseggingen / Botten / Verbotten / daer tegens Gedaeghde op den eersten Recht-dach geen oppositie koomt te doen / worden ge-confirmeert in contumaciam.

XX.

In alle andere saecken de Gedaeghde uitblijvende wordt deselve pro primâ, secundâ ende verbolgens pro tertiâ contumaciâ angeteeckent / ende verbreeckt de eerste mael vijff / de tweede mael thien / ende de derde mael XV. marck / ofte wordt andersins nae inhout des Mandaets ende gelegentheydt van saecken hooger ge-condemneert.

XXI.

Welcke breucke van contumacie de Schulte ofte Gerichts-Dienaer t' elckens op de volgende citatie, sonder vertoch sal moeten invorderen / ende aen den Ambtman overleveren / ofte selff daer voor instaen.

22. De

XXII.

De Gecontumaceerde op de tweede ofte derde citatie compareerende, worden daer mede de voorige contumacien niet gesuivert / maer de Gedaeghde naderhant weder uitblijvende / wordt in de volgende contumacie angeteickent.

XXIII.

De Gedaegde ex super-abundanti ten vierdemael ge-citeert niet comparende, wort verus contumax ver-klaert / ende van alle sijne exceptien, weren ende defensien versteecken.

XXIV.

Ende mach als dan de anlegger by intendit sijn eysch mondelick ofte schriftelick met applicatie van bewijs-stucken den Gerichte voorstellen ofte overgeven.

XXV.

Op welcke intendit het Gerichte tot condemnatie ofte absolutie van den Gedaegde sal procederen.

XXVI.

De Gecontumaceerde Gedaegde / sal geen relief ge-gunt mogen werden / als om erhefflijcke redenen / ende met refusie van kosten van de voorige proceduiren van den Aenlegger / tot moderatie van 't Gerichte; mits dat het relief binnen tijn dagen / nae insinuatie van de sententie in contumaciam gegaen / sal moeten worden versocht / op pœna perpetui silentii.

27. De

XXVII.

De Anlegger selff contumaciter uytblijvende / sal op versoeck van de Gedaeghde in des dages kosten en pænam mandati by hem uitgebracht ge-condemneert, ende niet weder gehoort worden / voor ende al-eer hy an den Gedaeghde des dages kosten ende an het Gerichte de breucke sal hebben betaelt.

XXVIII.

Playdoyen.

DE Gedaeghde op den Recht-dach comparerende, sal de Anlegger / soo de saecke mondelick ge-disputeert kan worden / sijn eysch met redenen ende middelen daer toe dienende duidelick voor dragen / omme des Gedaeghdes exceptien, antwoort / ende defensionalen daer tegens gehoort zijnde / ten spoedichsten daer in by het Gerichte gedaen werde als nae Rechte.

XXIX.

In saecken van onreplick goedt / Houwelicken / gewelden / verbale ende reale injurien, Penninck-schulden over hondert Caroli gulden bedragende / sal op 't versoeck van eene der Partien / ofte op 't goet-vinden van 't Gerichte schriftelick ge-procedeert moeten worden / by deductie ende contradeductie met applicatie van alle weder-sydts stucken; ofte libel ende antwoordt tot Duplicq incluis.

XXX.

Edoch sullen nae gelegentheit van saecken de verdere proceduiren staen tot discretie van het Gerichte; maer niet wijders geschreven worden / als tot quadruplicam inclusivè.

XXXI.

Ende sullen de schriftuiren van viertijn dagen tot viertijn dagen overgegeven worden / by pœna mandati tot dien fine uitgebracht.

XXXII.

Exceptien.

De exceptien declinatoriæ fori, ofte suspecti judicis sullen mondelijcken op den eersten Recht-dach ende naderhandt niet ge-opponeert mogen worden.

XXXIII.

Alle dilatoire exceptien, sullen mondlicken op eenen Recht-dach te gelijcke ge-opponeert, ofte daer nae niet angenomen worden.

XXXIV.

De Gedaeghde mach van den Anlegger eyschen borge pro litis expensis & reconventione, ende van den Vrembden anklager Domicilium citandi. De Anlegger mach

mach wederomme van de Gedaeghde (soo deselve suspect muchte wesen de fuga) vorderen cautionem de judicio sisti & judicatum solvi.

XXXV.

In welcken de geene / soo in 't Gerichte gegoedet / met slechte anneminge / d' andere met genoechsame borchtoght ofte panden / en die geene van beiden stellen konnen / met juratoire cautie sullen mogen volstaen.

XXXVI.

Insgelijcken sullen de peremptoire exceptien ordentlick ge-proponeert, ende daer over mondelicken gedisputeert worden.

XXXVII.

Litis Contestatio & Juramentum Calumniæ.

DE eysch by den Anlegger / ende de verantwoordinge by den Gedaeghde geschiedende / wort daer mede lis contesteert.

XXXVIII.

Naer de litis contestatie sullen Partien (soo eene van beide 't selve versocht / ende by 't Gerichte ge-accordeert wort /) juramentum calumniæ præsteren.

XXXIX.

Des Klaegers Eedt.

GHy sweeren / dat ghy nae uwe conscientie rechtveerdige aenspraecke hebben ghedaen / dat ghy voortaen gevraget zijnde niet sullen lochenen / 't geene ghy glooven waer te wesen; dat ghy wetens voor Recht niet sullen brengen eenich valsch bewijs / noch bedriechlicken soecken in het procederen eenich vertoch / dat ghy oock om dese saecke niemandt wat geven ofte beloven zullen / dien de Rechten sulcx t' ontfangen verbieden.

Dat U Godt soo helpe.

X L.

Des Gedaegedes Eedt.

GHy sweeren / dat ghy nae uwe conscientie rechtveerdich antwoordt hebben / ende dat ghy voortaen gevraecht zijnde / niet sullen lochenen 't gheene ghy geloven waer te wesen / dat ghy wetens voor Recht niet sullen brengen eenich valsch bewijs / noch bedriechlijcken soecken in het procederen eenich vertoch / dat ghy oock om dese saecke niemant wat geven ofte beloven zullen / dien de Rechten sulcx t' ontfangen verbieden.

Dat U Godt soo helpe.

X L I.

De eedt hinc inde gedaen zijnde / sullen Partien de positien te gelijcke inleggen / sonder malkander copie daer van te geven.

42. Ende

XLII.

Ende daer op per verbum credit vel non credit klaer ende duidelick antwoorden.

XLIII.

Probatien.

DE ge-allegeerde facta by de Gedaeghde mondelick of schriftlicken ontkent zijnde / moeten van den Anlegger bewesen worden.

XLIV.

Welckes geschiet door onstraffelicke bewijs-stucken / ofte door twee Loff-waerdige getuigen.

XLV.

Als 't bewijs door getuigen moet geschieden / sal d' Anlegger de ontkende facta in korte ende klare positien den getuigen voorstellen / ende niet meerder als een factum in een jeder art. vervatten.

XLVI.

Ende daer van copia aen sijn Weder-partie laten toekomen / om de interrogatoria daer teghens in-te-brengen.

XLVII.

Op welcke interrogatoria de getuigen soo wel / als op de positien te gelijcke sullen worden ge-examineert.

XLVIII.

D' Anlegger sal sijn Weder-partie neffens de Getuigen laten verdagen omme deselve te sien ende horen eedigen / ofte voor ende al-eer sy den eedt hebben gedaen / derselver personen straffen / ofte protesteren salff Rechtens te willen zijn in de straffinge der Getuigen ende haere verklaringe.

XLIX.

De Getuigen voor ende al-eer sy verklaren / sullen voor de grouwelicke straffe des Meen-eedts eernstlicken gewaerschouwt worden.

L.

Naer welcke waerschouwinge de Getuigen hebben te doen den volgenden eedt.

LI.

Der Getuigen Eedt.

GHy sweeren / dat ghy de geheele waerheydt sullen seggen van alle dat U gevraeght sal worden / ofte dat ghy ongevraeght weten / sonder eenige valscheit daer in te mengen / van de saecke daer A. ende B. scheelachtich over zijn nae uwe beste wetenschap / ende dat niet sullen laeten om lieff of leet / om haet ofte nijt / prouffijt ofte schaade / noch om geenerleye saecken wille.

Dat U Godt soo helpe.

52. De

L I I.

De Getuigen den eedt gedaen hebbende / sullen by den Ambtman ende Secretaris / in afwesen der Partyen jeder in 't besonder ge-examineert, ende derselver verklaeringe by den Secretaris opgeteickent ende bewaert worden.

L I I I.

Van welcke verklaeringe op de positien, ende interogatorien, naer dat die by den Ambtman sullen wesen geteickent / de Secretaris an beyde Partyen copie sal uitlangen.

L I V.

Sententie.

HEt Gerichte der Partyen mondelicke dispuiten gehoort / ofte ge-concludeert proces ge-examineert hebbende / sal daer over verklaert worden nae desen Landt-Recht / oude coustumen, eñ vervolgens Stadts ende gemeene Rechten.

L V.

In schriftelicke proceduiren, sal de Anlegger syne Weder-partie tegens den dach van pronunciatie, door Mandaet ad audiendam sententiam verdagen / ende de Secretarius uit de naeme van 't Gerichte de Sententie, continerende merita causæ klaer ende duidelicken lesen / sulcx dat die van de Partien / ende Omnestanders verstaen kan worden.

56. Van

L V I.

Van welcke dach de fatalia interponendæ Appellationis beginnen te loopen.

L V I I.

Appel.

VAn alle Civile saecken / waer over definitive Sententie ofte interlocutoire vim definitive hebbende / gegeven is / van personele actien ende Penninck-schulden over de vijftich Caroli gulden bedragende / judiciele ofte extrajudiciele acten, soo irreparabel gravamen in sich hebben / mach ge-appelleert worden aen 't Hooff-dingh / ende van daer aen de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt.

L V I I I.

Maer van Sententien in contumaciam ergaen / gemodereerde kosten / executien ende maniere van executien, als Rooff / Zetma / anslagh van Beschrijvinge ende Verkoopinge &c. ende voort van alle saecken waer van nae gemeene Rechten geen appel valt / sal niet ge-appelleert mogen worden.

L I X.

Sullen dien volgens / gheen appellen noch by den Raadt / noch an het Hooff-dingh als met summaire kennisse van saecken ge-accordeert worden.

60. Die

L X.

Die sich beswaert vint / by des Leege-banckx Sententie in saecken waer van art. 59. lib. 1. gesecht / mach aen het naeste Hooff-dingh appelleren: Het appel van den Ambtman versoecken / 't verkregene appel aen den Secretaris vertonen / om te boecke gheteickent te worden / alles binnen tijn dagen by pœna van desertie.

L X I.

De Appellant sal gehouden wesen drie dagen voor 't Hooff-dingh / een Mandaet op sijn Weder-partie uit te brengen / omme de gravamina tegens de Sententie te anhooren / ende daer tegens te salveren, ofte dat de sententie in contumaciam ge-reformeert sal worden.

L X I I.

Die sich beswaert vint / by Sententien van de Leege-banck over saecken waer van art. 55. lib. 1. gesecht / ofte in cas van appel by de Ambtman ende acht Geswórens op 't Hooff-dingh geweesen / als mede by de verklaeringe van de Gemeente over de Heeren breucken / mach daer van binnen tijn dagen an Borgemesteren ende Raadt appelleren.

L X I I I.

Ende verbolgens an deselve H. Heeren Borgemesteren ende Raadt het appel versoecken / 't appel bekomen hebbende / een Mandaet van inhibitie op den

Ambtman uitbrengen / om de gegevene Sententie onverbolcht te laten verblijven / alles binnen tijn dagen by pœna van desertie.

LXIV.

Sal by deselve pœna sodane Mandaten in cas van appel, over 't gemeente oordeel / nopende / de Heeren breucke an de Volmachten der Gemeente / soo 't oordeel gegeven / mede vertoont moeten worden.

LXV.

Van alle welcke Mandaten van inhibitie de Ambtman Register houden / eñ jeder een / des versoeckende / visie sal gunnen.

LXVI.

De beroepinge in manieren voorsz. ge-interponeert, ende ge-insinueert zijnde / sal de Anlegger op sijn Partie een Mandaet van appel binnen deselve tijn daeghen uitbrengen / ende binnen drie weecken sijne gravamina tegens de Sententie by pœna van desertie ende refusie der kosten deduceren, ende van wonsdach tot wonsdach verbolgen / 't welcke in schriftelicke proceduiren by geschrifte sal moeten geschieden.

LXVII.

In welcken gevalle de Appellaet binnen ghelijcke drie weecken / de salvatien schriftelick sal moeten over geven.

68. In-

LXVIII.

Indien de Appellaet op den ge-præfigeerden dach / so wel in mondelicke als schriftelicke proceduiren, niet compareerde, sal het appel in contumaciam goedt gekent worden.

LXIX.

Rechts-Kosten.

ALs de kosten niet ge-compenseert zijn / mach de Triumphant binnen jaar en dach sijne specificatie van kosten tegens den Succumbent schriftlicken overgeven. Dewelcke nae des Gedaeghdes ingediende exceptie ofte diminutie sullen staen tot des Gerichtes decisie ofte moderatie, ende de Succumbent sonder wijder Rechts proceduiren ofte appel onder reale executie moeten betalen.

LXX.

Executie.

ALs de Sententie in rem judicatam gegaen / ofte in cas van appel ge-confirmeert, ofte de Gedaeghde in contumaciam ge-condemneert; ofte het appel desert verklaert is / sal deselve Sententie ter executie gestelt worden in volgende manieren.

LXXI.

In Mandaten van Aenpendinge / Dwars-nacht

ofte XXI. sal de Crediteur nae verkregene executie van den Ambtman ordonnantie op de Schulte verleent worden / ende als dan verbreeckt de Debiteur XV. Marck.

LXXII.

Op welcke ordonnantie de Schultes geholden is / den Debiteur sonder eenich vertoch in te dagen om uit te penden / ende op de geseide dach moet de Schuldenaer te huys blijven / by pœna van XV. marck.

LXXIII.

Ende als dan moet de Schulte met twee Buyren in præsentie des Crediteurs ofte Iemant sijnent wegen de Schuldenaer panden aff-eyschen / dewelcke panden voorts geweerderiget / eñ den derden penning beter moeten wesen als de schulde.

LXXIV.

De Uitpendinge ofte Pant-settinge geschiet / eerst in levendige Have / voorts in Kisten-panden / daer nae in Huys-geraet ende Tilbaer-goederen / verners in Huys / Hoff ende andere onreplijcke goederen / eindlijck in Rente-brieven / Obligatien / Gerechtigheden ende actien van den Debiteur.

LXXV.

Van welcke Pant-settinge ofte immissie in onroerlicke goederen / wegens schulde over vijftich gulden bedragende / sal een versegelt Zetma genomen worden.

76. Die

LXXVI.

Die by den Debiteur toegesettede panden mogen nochtans tijn dagen by den selven verblijven / omme ondertusschen met vernoeginge ofte betaelinge gelost ofte gevrijet te worden.

LXXVII.

Nae verloop van tijn dagen / moet de Schulte neffens twee Buyren den Debiteur de toegesettede ende weerderighde mobile panden afdrijven / ende deselve den Crediteur ofte emant sijnent wegen præsent zijnde / ter handt stellen / omme sijnen wille daer mede te doen.

LXXVIII.

De toegesettede onroerlicke goederen sullen nae drie aen een volgende Kerckelijcke kondingen / by der Brannender keersen uitganck / alhijr in Groningen in't Wijn-huys door den Ambtman ende twee ordinaris Bysitteren met den Secretaris tot profijt van den Crediteur, verkoft worden.

LXXIX.

Soo de Schuldenaer in tijt der Uitpendinge weigerde panden te setten / ofte sich eenichsins daer tegens te rechte boode / soo sit hy daer nae tijn dagen lanck in de pandt-weigeringe des dages by xv. marck te breucke.

LXXX.

Ende nae ommekomst der tijn daghen worden de panden/ niet tegenstaende des Debiteurs Pant-weygeringe/ ofte Rechts-eerbiedinge/ evenswel door de Schultes met twee Buyren ingesettet/ weerderiget ende afgedreven: ende voorts de Crediteur ofte jemant sijnent wegen present ter handt gestelt/ om sijnen wille daer mede te doen/ als vooren.

LXXXI.

Waer tegens/ soo de Debiteur faictelijcker wijse sich opposeerde, wordt hy als een geweldenaer/ ofte andersins nae gelegentheit hooger gestraft ende recht gedaen/ als in 't voorgaende art. gesecht.

LXXXII.

Als de questie over replijcke Goederen/ ofte eenige personele actie ingestelt is/ sal de executie geschieden op soodane manieren/ als by den Ambtman nae der saecken gelegenthept goedt gevonden sal worden.

LXXXIII.

Soo questie geweest is / om besit ofte eygendom van onroerlijcke goederen/ sal de Schulte met twee Buyren door last van den Ambtman/ doch op 't versoeck van den Triumphant, denselven de facto stellen inde possessie van de goederen hem toegekent.

84. Taxt

LXXXIV.

Taxt in 't Generael.

gl. st. pl.

§. 1. OP de ordinaris Recht-dagen / sal een jeder betalen voor Sententie gelt . . . 0 --- 4 --- 0

§. 2. Op een extraordinaris Recht-dach ten versoecke van den Anlegger ghelecht / sal deselve betalen (doch op kosten van ongelijck.) 4 --- 10 --- 0

§. 3. Indien de extraordinaris Recht-dach ex officio by 't Gerichte / ofte op beider Partien inwillinge gelecht wort / sullen Partien jeder betalen 2 --- 5 --- 0

§. 4. Aen jeder Gerichts-Commissaris om Partien by Vrientschap ofte uitspraecke te vereenigen / ofte wanneer Partien de questie an deselve hebben begeven / sal van jeder Partie betaelt worden op een ordinaris Recht-dach . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 5. Op een extraordinaris gestelde dach . . 0 --- 12 -- 0

§. 6. Buyten Marcks-luiden ofte buiten de Stadt ofte derselver Jurisdictie wonachtich / ofte daer de Ingeseten deses Gerichtes hoger beswaert worden / communiteiten, Carspelen / Buyrschappen playdojerende tam activè quàm passivè sullen dubbelde sportulen moeten betalen / gelijk mede van Opseggingen.

§. 7. Sullen nochtans Kercken / Gast-huysen / Weeshuysen ende diergelijcke / als mede Voormundt ende Vooghden wegen haere pupillen niet meerder als

enckelt

enckelt Mandaet-Sententie-gelt / Vacatien ende andere Rechts-kosten betaelen.

§. 8. So wanneer nevens den Anlegger ofte den Verweerder eenige consorten in 't Mandaet mochten worden gestelt / sal deswegen dubbelt betaelt worden sonder meer.

§. 9. Vacatien van een Keers-koop voor den Ambtman / Gesworne Bysitteren / Secretarius behalven de wijnen nae older gewoonte jeder 1 --- 10 --- 0

§. 10. Wegen oculaire inspectien voor jeder Gerichts Commissaris bovē vracht eñ verteringe 1 --- 10 --- 0

§. 11. Wegen het bereden van Naar-koop dages voor het eerste Hooff-dingh . . . . 1 --- 16 --- 0

§. 12. By consignatie van Naarkoops-penningen op het derde Hooff-dingh . . . . 6 --- 0 --- 0

LXXXV.

Specialia voor den Ambtman.

Voor het Versegelen van Mandaten ; gl. st. pl.
§. 1. Van XXI. ofte aenpendinge . . . . . 0 --- 2 --- 4
§. 2. Van Dwars-nacht / Botten / Verbotten ende alle andere . . . . 0 --- 5 --- 0
§. 3. Van opsegginge van Huisen eñ Landē 0 --- 10 --- 0
§. 4. Van convocatie der Creditoren, om in præferentie te disputeren . . . . 0 --- 15 --- 0

Voor

§. 5. Voor een arrest soo wel onder des Ambtmans hant alleene / als by den Schulte ter plaetse buiten des Ambtmans expresse consent . . . 0 --- 6 --- 0

§. 6. Voor een Wete-brieff / Volmacht / Gerichts-schijn buiten 't Gerichte . . . . 0 --- 12 --- 0

§. 7. Van Getuigen / ende andere Eedt-stavinge / van jeder persoon . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 8. Appel te accorderen an het Hooff-dingh . . . . 0 --- 4 --- 0

§. 9. Succumberende Appellant te verbeuren . . . . 2 --- 5 --- 0

§. 10. Ordonnantie te passeren ende te teic-kenen . . . . 0 --- 4 --- 0

§. 11. Gerooft goedt op de Rooff-stal te brengen / van jeder rooff . . . . 0 --- 5 --- 0

§. 12. Voor een anslach van Beschrijvinge of Ver-koopinge: item consent van Uitmijninge van meuble goederen . . . . 1 --- 16 --- 0

§. 13. Van penningen procederende van by der execu-tie verkofte goederen / ofte andersints gerichtelijck ge-consigneert, van ijder hondert Car. gl. 1 --- 0 --- 0

§. 14. Voor jeder Belpenge te ontfangen ende te onderteickenen . . . . 0 --- 4 --- 0

§. 15. Voor een Stock-leggens brief ofte Setma te versegelen . . . . 1 --- 0 --- 0

§. 16. Van Hijlixvoorwoorden/ Testamenten/ Keers-koop-brieven te verzegelen . . . . . . 2 --- 10 --- 0

§. 17. Voor een Geboorte-brieff ofte getuichenisse geslooten buyten Landes te senden/ onder het groote Zegel niet uithangende . . . . 0 --- 15 --- 0

§. 18. Voor de ge-decreteerde executie met inlegeringe van Soldaten te accorderen onder des Ambtmans handt . . . . 0 --- 12 --- 0

LXXXVI.

Voor des Gerichts Secretaris.

§. 1. VOor het schrijven van Man- gl. st. pl. daten van XXI. ofte anpendinge 0 --- 2 --- 4

§. 2. Voor copia mandati by te senden - 0 --- 1 --- 0

§. 3. Voor dwars-nacht/ votten / verbotten ende alle andere . . . . 0 --- 5 --- 0

§. 4. Voor Opseggingе van Huysen ende Landen . . . . 0 --- 10 --- 0

§. 5. Voor copia mandati mede over te senden . . . . 0 --- 2 --- 0

§. 6. Voor het verlengen van jeder Mandaet . . . . 0 --- 0 --- 6

§. 7. Voor jeder Partie op de Rolle te teickenen . . . . 0 --- 2 --- 0

§. 8. Voor het Naer op de Rolle te teickenen . . . . 0 --- 4 --- 0

§. 9. Voor

§. 9. Voor een Mandaet van convocatie der Crediteuren 0---15---0

§. 10. Voor een Wete-brieff/ gerichtelijcke volmacht 0---12---0

§. 11. Voor jeder Eedt-stavinge 0---6---0

§. 12. Voor exhibitum ofte productum op jeder schriftuir te teickenen 0---3---0

§. 13. Voor rotulatie van een schriftlick proces 0---12---0

§. 14. Voor confirmatie, executie, ofte andere acte in contumaciam op 't mandaet te teickenen 0---3---0

§. 15. Voor acte van XXI. ofte executie; ende anders voor een Sententie te extraheren . . . 0---4---0 ofte meer nae grootheit vande verbalen.

§. 16. Voor het ge-accordeerde appel te boecke te teickenen 0---4---0

§. 17. Voor het schrijven van een ordonnantie 0---4---0

§. 18. Voor een ordonnantie te Boeck te stellen 0---2---0

§. 19. Voor 't schrijven van een Mandaet van beschrijvinge ofte verkopinge 1---4---0

§. 20. Voor aenteickenen in de beschrijvinge van jeder post 0---3---0

§. 21. Voor copieren van jeder zijdt tot 22. regulen incluis . . . . 0 --- 1 --- 4

§. 22. Voor een Setma ofte Stock-leggens-brieff te schrijven . . . . 0 --- 15 --- 0

§. 23. Houwelijcx voorwoorden / Testamenten / Keers-koops-brieven te schrijven . . . 2 --- 10 --- 0

§. 24. Voor het schrijven van een Geboorte-brieff / ofte beslooten tuicheniſſe buyten Landes te senden . . . . 0 --- 15 --- 0

L X X X V I I.

Voor de Schulten.

gl. st. pl.

§. 1. VOor een Mandaet van XXI. Dwars-nacht ende anders te verveerdigen . . . 0 --- 1 --- 0

§. 2. Copie daer van te schrijven . . . . 0 --- 1 --- 0

§. 3. Voor alle sodane Mandaten so wel in de Stadt / als by haer verveerdiget te vertoonen 0 --- 2 --- 0

§. 4. Voor een Mandaet van Opsegginge in de Stadt verveerdiget te vertoonen . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 5. Voor een Mandaet van Opsegginge van Huisen ende Landen te verveerdigen . . . . . 0 --- 2 --- 0

§. 6. Voor de Copie te schrijven . . . . . 0 --- 2 --- 0

§. 7. Voor het selve te vertoonen . . . . 0 --- 4 --- 0

§. 8. Ende voor jeder Buyr . . . . 0 --- 3 --- 0

§. 9. Voor

§. 9. Voor een Arrest sonder voorgaende consent van den Ambtman op een vreemde ofte vluchtige . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 10. Ende oock soo veel voor den Ambtman by de Schulte te beuren ende te verreeckenen.

§. 11. Voor Gerichtelijcke commissie, ofte uit last van den Ambtman / t' elckens . . . . . . 0 --- 10 --- 0

§. 12. Voor Indaginge . . . . 0 --- 2 --- 0

§. 13. Voor Pant-settinge eñ weerderinge 0 --- 6 --- 0

§. 14. Ende voor jeder Buyr . . . . . 0 --- 3 --- 0

§. 15. Voor acte van Setma by den Schulte te geven / met inteickeninge van twee Buyren / soo over de Pant-settinge geweest . . . . . . 0 --- 4 --- 0

§. 16. Voor afdrijvinge van het geroofde mobile goedt . . . . 0 --- 12 --- 0

§. 17. Voor jeder Buyr . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 18. Voor immissie in immobel goedt . . 0 --- 12 --- 0

§. 19. Voor jeder Buyr . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 20. Voor af-kundinge van Mandaten van beschrijvinge ende verkopinge / elcke mael . . . 0 --- 6 --- 0

§. 21. Voor weerderinge van Koorn-schade ende anders . . . . 0 --- 6 --- 0

§. 22. Voor jeder Buyr . . . . 0 --- 3 --- 0

§. 23. Voor apprehenderen van een gevangen; nevens sluyt gelt . . . . 1 — 10 — 0

§. 24. Alle ordinaris competentien sullen dubbelt wesen / als de Rechts exploicten op verre afgelegene plaetsen / ende by ongelegentheyt van tijt; als twebreck / ofte te scheepe moeten geschieden.

LXXXVIII.

Voor den Gerichts-Dienaer.

	gl.	st.	pl.
§. 1. VOor het uitbrengen van jeder Mandaet van XXI. Dwars-nacht ende anders	0	2	0
§. 2. Voor Opseggens Mandaten . . .	0	4	0
§. 3. Voor jeder ordonnantie uit te brengẽ	0	4	0
§. 4. Voor convocatie der Creditoren om in præferentie te disputeeren, voor jeder Naem . .	0	3	0
§. 5. Voor een Mandaet in de Stadt ofte Stadts Tafel te vertoonen	0	2	0
§. 6. Voor Opseggens Mandaten . . .	0	4	0
§. 7. Voor een Appel-Mandaet van den Raadt aen den Appellaet in de Stadt ende Stadts Tafel te vertoonen	0	6	0
§. 8. Voor het uitbrengen van een Mandaet van beschrijvinge ofte verkopinge	0	12	0

§. 9. Van

§. 9 Voor Vacatien in dienst van den Ambtman ofte Gerichts Commissarien op een compromis; van jeder partie . . . . 0 = 2 = 0

§. 10. Op een Gerichtelijcke besichtinge 0 = 15 = 0

§. 11. Op een Keers-koop (boven de wijn nae older gewoonte) . . . . 0 = 15 = 0

§. 12. Voor een simple denunciatie binnen de Stadt ofte Stadts Tafel . . . . 0 = 2 = 0

§. 13. Ofte Goorecht . . . . 0 = 5 = 0

LXXXIX.

Voor Advocaten en Procuratoren.

	gl.	st.	pl.
§. 1. VOor jeder comparitie, daer deselve mede ad audiendam sententiam sullen moeten erschijnen . . .	0	6	0
§. 2. Voor een Libel te maecken	1	0	0
§. 3. Voor een antwoort te stellen . . .	1	0	0
§. 4. Voor positien ofte interrogatorien te stellen	0	6	0
§. 5. Replicq.	1	5	0
§. 6. Duplicq.	1	10	0
§. 7. Triplicq.	2	0	0
§. 8. Quadruplicq.	2	10	0

§. 8. Proces

§. 9. Proces te rotuleren; ende inventarium te stellen . . . . 0 -- 10 -- 0

§. 10. Voor Playdoyen in casu appellationis op mondlicke processen . . . . 0 -- 12 -- 0

§. 11. Voor een schriftelijck proces te visiteren . . . . 2 -- 10 -- 0

§. 12. Voor schriftelijcke gravamina . . . 3 -- 0 -- 0

§. 13. Voor schriftelijcke salvatien . . . 3 -- 0 -- 0

X C.

Voor Getuigen.

	gl.	st.	pl.
§. 1. Getuigen voor haer Vacatien op haer eygen kosten	0	15	0
§. 2. Voor præsentie by een Stock-legginge / jeder Erff-Buyr	0	5	0

X C I.

Partien &c.

	gl.	st.	pl.
§. 1. Partien voor haer dages kosten	0	12	0
§. 2. Timmerluyden ende Steenmetselaeren des dages op Prijseringen	1	10	0

X C I I.

Op de Hooff-dingen zijn alle Sportulen dubbelt.

SEL-

SELWERDER
LANDT-RECHTEN.
DAT DERDE BOECK.

Van Houwelijcx-ſaecken, Monboirſchappen, Donatien ende Erffeniſſen.

1. Houwelijck ende Houwelijcx-Voorwoorden.
2. Voormonders ende Voochden.
3. Donatien.
4. Teſtamenten.
5. Erffeniſſe nae Lantrecht.

I.

Van Houwelijcken eñ Houwelijcx-Voorwoorden.

I.

GEene Personen onder Vijff-en-twintich Jaaren/ sullen haer selven mogen beraeden buiten expresse consent harer Olderen/ ofte Voorstanderen: Gelijck daer-en-tegens de Olderen ofte Voorstanderen haer Kinderen ofte Pupillen buyten der selver onbedwongen wille niet mogen Verhouwelijcken.

I I.

Dit art. veranderd bij Raadsres. v.d. 20 Febr. 1784.

Bloedt-Vrienden mogen malkander niet trouwen in de op ende deel-gaende linie in infinitum, in collaterali lineâ tot den vierden graedt excluis: Welcke prohibitie in halff sibbe/ affiniteit ofte Swagerschap alhijr oock plaets sal hebben.

I I I.

Een Kint met sijns Olders Bruyt/ ofte Bruydegom/ een Voormont met sijn Pupille, soo lange hy in de administratie is ende geen Reeckeninge gedaen heeft/ mogen wegens natuirlicke eerbaerheyt met malkanderen niet trouwen.

4. Alle

I V.

Alle Houwelijcx-Voorwoorden ſullen voor dato van de Kerck-ganck / ofte Echte beſlapinge gemaeckt ende belyet worden / ende vervatten de namen der Echteluiden / ende der geener ſoo over 't Houwelijck hebben geſtaen.

V.

Houwelijcx-Voorwoorden van Onmondigen ſullen gemaeckt ende belyet worden ten overſtaen ende met conſent van beider-zijts Olderen / Broeders ende Suſters / ofte Voormont ende Vooghden: Ende by gebreecke van ſodane perſonen / ſullen daer over geroepen worden twee naeſte Vrienden van beyden zijden / by pœna dat deſelve Voor-woorden anders krachteloos ſullen weſen.

V I.

Die tot haer vijff-en-twintich Jaaren gekomen / haers verſtandes wittich zijn / ende haer eygen goedt hebben / behooren mede over hunne Houwelijcx-Voorwoorden te verſoecken voornoemde Vrienden: Maer indien deſelve mochten uitblijven / ſullen by raet van andere vroome luyden evenwel bondige Houwelijcx-Voorwoorden konnen maecken.

V I I.

Alle ſoodane Houwelijcx-Voorwoorden ſullen nae Lantrecht verſtockt / ofte op francijn geſchreven /

ende binnen een jaar en ses weecken met een onstraf-
felick uithangende Zegel / bevesticht moeten werden /
ofte daer nae krachteloos blijven.

VIII.

Voorwoorden in manieren als boven wettelijcken gemaeckt / sullen vast ende onverbroocken gehouden worden.

IX.

Onverkortet nochtans den geenen / die sich daer by beswaert mochten achten / haer recht / omme deselve binnen Jaar en dach te straffen.

X.

Wanneer geen Houwelijcx-Voorwoorden gemaeckt zijn / ende Echteluiden Kindt ofte Kinderen t' samen overwonnen hebben / soo zijn haer goederen halff ende halff.

XI.

Voormond ende Vooghden.

Als jemandt by Uiterste-wille sijne minderjarige Kinderen met Voorstanders niet besorcht / sullen de mande Vrienden ofte het Recht setten een Voormondt van des dooden zijde / ende twee Vooghden / van elcke zijt eene.

XII.

De Langhst-levende Older is ordinaris der Kinder legitimus

legitimus tutor, soo lange deselve niet weder komt te trouwen. Maer soo wanneer deselve sich tot een ander Houwelijck mochte begeven / sal voor de copulatie over sijn Voor-kinderen Voormondt ende Vooghden versoecken / by de pœna van vijff-en-twintich daelder.

X I I I.

Voormondt ende Vooghden sullen goede opsicht dragen op der Pupillen personen / ende derselver goederen buyten nootsaecke ende consent des Richters niet beswaeren ofte veralieneren.

X I V.

De Voormondt sal alleene hebben de administratie van de goederen / doch deselve niet anvaerden mogen voor ende aleer hy een wettelick Inventarium der goederen ende lasten uit het Sterff-huys ontfangen / ofte in 't bywesen der Vooghden ofte jemandt van 't Gerichte gemaeckt sal hebben.

X V.

Waer van de Vooghden een dubbelt beholden / ende van de geheele administratie Jaarlicx reeckeninge van den Voormondt sullen hebben in te nemen.

X V I.

Ende Voormondt en Vooghden dienvolgens moeten doen den naestaenden eedt.

XVII.

Voormonders Eedt.

GHy sweeren / dat ghy een Voormont sullen wesen tot A. ende B. nagelaten Kinderen / ende sullen de Kinderen tot den besten leeren ende holden / ende haer goederen trouwelicken verwaeren / ende ten meesten oirbaer voortsetten / tot der Kinderen behoeff / nae U wetenschap ende vermogen / ende der Kinderen goedt niet vertyen / beswaeren noch verkoopen sullen buyten nootsake / ende dat by consent des Rechts ende der andere twee Vooghden / die dat Recht daer toe gesettet ende ge-eedet heeft / ende sullen den selven Vooghden alle Jaaren reeckeninge ende bewijsinge van der Kinderen goederen doen / ter tijdt sy tot haer jaeren gekomen zijn / ofte tot des Rechts wedersegġent.

Dat U Godt soo helpe.

XVIII.

Vooghden Eedt.

GHy sweeren / dat ghy Vooghden sullen wesen tot A. ende B. Kinderen / ende sullen de Kinderen tot den besten leeren ende holden / ende haer goederen trouwelicken mede verwaeren ende ten meesten oirbaer voortsetten / tot der Kinderen behoeff / nae Uwer wetenschap ende vermogen / ende der kinder goedt niet vertyen / beswaeren ofte verkopen sullen / buyten nootsake ende consent des Rechts / ende dat by consent

sent des Voormonts dien dat Recht daer toe gesettet ende ge-eedet heeft/ ende sullen alle Jaar reeckeninge ende bewijsinge ontfangen van den Voormondt van der Kinder goedt hen ter tijdt/ dat sy tot haer jaaren ghekomen zijn/ ofte tot des Rechts wederseggen.

Dat U Godt soo helpe.

X I X.

Die over t' seventich Jaaren out zijn/ die in drie Voormonders eeden zijn/ die niet lesen of schrijven konnen/ ende voorts alle die nae gemeene rechten excusabel zijn/ ofte geen Voorstanders mogen wesen/ sullen sich konnen excuseren, ofte niet ge-admitteert worden.

X X.

Voormont ende Vooghden dewelcke in haer administratie ontrouw ofte onachtsaem zijn/ der Pupillen goederen t' onrechte alieneren, verminderen/verteeren ofte versuimen/ sullen op klachte van hunne contutoren, vrienden/ vreemden/ of ex officio van hun Voormonderschap ofte Voochtschap afgesettet worden.

X X I.

Als de Pupillen tot haer jaaren gekomen zijn/ ofte andersins de administratie van Voormont ende Vooghden ge-expireert is/ sullen denselven hunne gewesene Pupillen genoechsaeme reeckeninge ende overleveringe der goederen moeten doen.

22. Ende

XXII.

Ende sullen der Voorstanderen goederen à dato van de answeeringe den minderjarigen voor hunne goederen ende alle schaden ende interessen, soo sy by de quaede administratie geleden mochten hebben / tacitè verhypothiseert ende verbonden wesen.

XXIII.

Waer teghens oock de Pupillen nae gedaene reeckeninge ende overleveringe haere Voorstanders genoechsaem quiteren, ende van alles schaadeloos sullen moeten houden.

XXIV.

Van Donatien.

EEn gesont Mensche sijnes verstandes wittigh ende olt over twintich jaaren / mach wel een redelijcke gave / niet excederende de waerdye van twee hondert Car. gulden uit der hant wech geven / mits dat de goederen daetlijck sal overdragen. Maer die kranck te bedde liggen / mogen alsoo niet meerder wech geven / als tijn daelder.

XXV.

Alle pure Donatien boven de waerdye van twee hondert Car. gulden / sullen met kennisse van 't Recht geschieden / ende den Protocollo inverlijvet worden / by faute van dien / sullen deselve krachteloos wesen / voor soo veele de voorschreven somma ge-excedeert mochte zijn.

26. Alle

XXVI.

Alle soodane Donatien van angewonnen onroerlijcke goederen / sullen binnen een Jaar ende ses weecken met Stock-legginge / bevesticht werden: Ende by manquement van dien / de begiftinge krachteloos wesen.

XXVII.

Alle simple Donatien inter vivos van aenge-erfde onroerlijcke goederen / sullen van geender waerden zijn.

XXVIII.

Desgelijx sullen alle gaven / daer mede de wettelijcke portie der kinderen vermindert / ofte de Creditoren ge-fraudeert worden / van onwaerden zijn.

XXIX.

Van Testamenten.

EEn jeghelick sijns verstandts wittich / gaende / staende ende niet in sijn vier palen liggende / mach van sijne goederen een bondich testament maecken.

XXX.

Niemant mach van sijn ange-erfde goederen tot naedeel van sijn rechte Erfgenamen / by Testamente ofte andere Uiterste-wille disponeren.

XXXI.

Maer van angewonnen goederen mach een jeder testeren nae sijn welgevallen.

XXXII.

Doch als daer kinderen zijn alleenlick voor de helfte.

XXXIII.

Ten waere emandt om erheffelijcke redenen / die by het Gerichte ge-approbeert, ende genoech gekent worden / een kint ofte erfgenaem exheredeerde; in welcken ghevalle de eygendom der goederen op de naeste Erfgenamen nae Lantrecht sal devolveren, ende de ont-erfde van de vruchten nae grootheit des goedts behoorlicken onderhouden worden.

XXXIV.

Alle Testamenten sullen nae Lantrecht verstockt; ofte op Francijn geschreven / ende binnen een jaar en ses weecken / bevestight worden / met het Stadts ofte des Ambtmans Zegel: Ofte met een ander onstraffelijck uithangent Zegel / benevens de onderteickeninge van twee geloofwaerdige Getuigen / daer toe expresse geroepen; sullende 't selve andersints krachteloos wesen.

Van

XXXV.

Van Erffenisse nae Landt-Recht.

Als by de verstorvene geen Testament gemaeckt is / verbalt de Erffnisse nae Lant-rechte.

XXXVI.

Erffnisse verbalt eerst ende voor al op de descendenten; met sulcken verstande / dat kints-kinderen in infinitum staen in de plaets haerer Ouderen / ende genieten van de Erffnisse soo veel als haer verstorvene Ouderen / indien selve in levende waeren / ontfangen souden hebben.

XXXVII.

Van dese Erffnisse sal de Soon / ofte die van hem heergekoomen zijn / twee / ende de Dochters ofte die uyt haer gesprooten zijn / een deel genieten.

XXXVIII.

Doch soo jemandt van sijn Ouderen eenige goederen ten Houwelijcke mede genoten hadde / ende hy naer derselver olderen doodt / met de andere kinderen in scheidinge wilde treden / sal deselve weder inbrengen 't geene hy te vooren heeft ontfangen.

XXXIX.

Als Echteluiden kint ofte kinderen t' samen over-

winnen/ ende deselve kinder versterven/ soo erbet d'eene Ouder op den anderen.

X L.

Volle Broeders ende Susters erven op malkanderen met uitsluitinge van Vader ende Moeder.

X L I.

Tot volle Broeders ofte Susters erffenisse sullen dierghelijcke Broeders ofte Susters kinderen/ in plaatse van haer verstorvene Ouderen/ neffens haer volle Oomen ende Moeyen/ mede in geslachten geadmitteert worden.

X L I I.

Edoch sal der Soons/ ofte derselver descendenten prærogative van dubbelde portie alleenlijck in de deelgaende linie, ende niet in zijt-val plaetse hebben.

X L I I I.

Een Kint erbet op sijn Vader ende Moeder met uitsluitinge van half Broeder ende half Suster.

X L I V.

Neven ende Nichten zijn ghelijcke nae tot haer Ooms ende Moeyen goederen/ ende Oomen ende Moeyen wederomme gelijcke sibbe tot Neven ende Nichten goederen.

X L V.

Half Broeder ende half Suster met diergelijcke Broeders ende Susters kinderen erven op gelijcke manieren / als van volle Broeders ende Susters gesecht is.

X L V I.

Half sibbe een graedt naeder / ende volle sibbe een graet verder / sullen met malkanderen concurreren, ende de erffenisse in capita deelen.

X L V I I.

Natuirlijcke Speel-kinderen gesprooten van twee vrye personen erven de goederen van de Moeder ende Moeders zijde / soo vollenkomen als Echte kinderen / ende vererven deselve wederom an Moeders zijde nae Lant-rechte.

X L V I I I.

Maer van de Vader ofte Vaders zijde / mogen sy geen erffenisse genieten.

X L I X.

Doch de Vader ofte desselves Erfgenamen zijn gehouden / dusdane kinderen een redelijcke gave / tot des rechtes discretie te geven.

L.

Ende soo de gegevene goederen in het derde lidt niet zijn vetoogen/ sullen de selve wederom vererven aen de zijdt/ daer sy heergekomen zijn.

L I.

Kinderen gebooren in overspel ofte bloedtschande ende diergelijcke / sullen geene Erffenisse ontfangen van haer Ouderen/ noch haer goederen op haer Ouderen ofte Vrienden vererven.

L I I.

De Ouderen zijn nochtans schuldich deselve in kost ende klederen te onderhouden tot dat sy haar broodt verdienen konnen.

SEL-

SELWERDER LANDT-RECHTEN.

DAT VIERDE BOECK.

Van Conventien, Naerkoop, Mande-goederen, Præſcriptie ende Recht van Præferentie.

1. Conventien in 't generael.
2. Stock-legginge.
3. Oevelganck.
4. Koop ende Verkoop.
5. Naerkoop.
6. Verhuyringe van Huyſen en (Landen
7. Dienſtboden eñ derſelver Loon.
8. Mande-goederen gebruick, ſcheydinge ende ſwettinge.
9. Renten ende Geleent Geldt.
10. Verpandinge eñ Verpachtinge.
11. Præſcriptie.
12. Recht van Præferentie.

Con-

I.

Conventien in 't Generael.

I.

Alle handelingen gemaeckt met wederzijts believen / op eerlijcke ende mogelijcke conditien sonder bedroch / sullen goedt ende van waerden gehouden worden ; Soo nochtans dat der Bupren willkeuren van consideratie geen kracht en sullen hebben / voor ende al eer deselve by de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt / ofte den Ambtman des Gerichtes van Selwert sullen zijn ge-confirmeert.

I I.

Soo jemandt jeedts gehandelt heeft / dat gheen Koopmans goedt is / ende waer van men het gebreck ten tijde van de handelinge ofte leveringe niet heeft konnen weten / mach hy dat selve binnen ses weecken den verhandelaer gerichtelijck weder toestuiren.

I I I.

Soo jemandt in eenige handelinge over de helfte van de rechte waerdye behaelt ofte bekortet waer / mach de handelinge van replick goedt binnen drie weecken / ende van onreplick / binnen ses weecken met recht wederleggen : Ten waere de weder-partie de gerechte weerde (nae gelegentheit van de tijdt als de handelinge geschiet) wilde uitmaecken ende voldoen.

4. Stock-

I V.

2. Stock-Legginge.

DOor bloote handelinge ofte verdrach kan geen eygendom ofte besit van goederen worden overgedragen ; Maer alleene door dadelijcke overleveringe : 't Welck in roerlijcke goederen geschieden moet van handt tot handt / ende in onroerlijcke met Stocklegginge.

V.

Welcke Stock-legginge niet alleene in overdracht van den eygendom vereyscht wordt / maer allesins wanneer jemandt onroerlijcke goederen verpanden / verpachten / met rente beswaeren / ofte op eenigerhande maniere afficïeren wil.

V I.

Voor onroerlijcke goederen worden gehouden / Landt / Zant / Veen / Busch / Huys op eygen grondt staende / Behuysinge waer onder Landen beklemt / ende generalicken die op geen af-breuck staen / groote Scheepen die ter Zee vaeren / Meulen / Rente-brieven / Pacht ofte Verset-brieven / actien van onroerlijcke goederen / Tienden ende andere gerechtigheden / servituten ende eygendommen.

V I I.

Als Partyen over de verhandelinge ofte beswaernisse van dusdane goederen eenich zijn / moet de Ver-

handelaer an den Handelaer den Stock leggen / met dese ofte diergelijcke woorden: Hier van legge ick U den Stock nae Landt - recht. Ende de Handelaer deselve weder op-nemen met dese ofte gelijcke woorden: Hier van neem ick den Stock weder op nae Lant-recht.

V I I I.

De Stock-legginge sal geschieden in 't bywesen van drie Arff - buyren in desen Gerichte voor een vierendeel Waerdeels ofte tijn grasen Landes in pacht ofte eygendom / ofte ten minsten voor vijff grasen ende vijff hondert Car. gulden gegoedet / haer eygen Man / twintich jaren oudt zijnde / ende 't geene gedaen wort welverstaende.

I X.

Sonder dat voortaen eenige cautie der Ouderen voor hunne Kinderen / ofte van eenige andere Stockleggens Mannen ge-admitteert sal worden.

X.

De Papierene Stock-leggens Brieven / sullen de Stock-leggens Mannen neffens de contrahenten met onderteickeninge van handt ofte marck bevestigen.

X I.

In Versegelde Stock - leggens Brieven / sal de de velyenge der Contrahenten, dat sy malkanderen nae Landt - rechte den Stock gelecht hebben voor drie Arff-buyren deses Gerichtes / in plaetse van de onderteic-

verteickeninge der Stock-leggens Mannen / genoech zijn: Dies dat derselver naemen daer inne duidelijck ge-exprimeert worden.

XII.

Dusdane Stock-leggens Brieven sullen op Francijn geschreeven ende met een onstraffelijck uithangendt Zegel bevesticht worden.

XIII.

De Stock-legginge in voorsz. manieren geschiet zijnde / sal by veralieneringe der goederen al het recht van eygendom ofte besit derselver reëlicken overgedragen wesen.

XIV.

3 Oevelganck.

OEvelganck geschiet als emandt in levende sijne goederen aen een ander reëlicken overlevert / omme van deselve behoorlijcken onderhouden te worden.

XV.

Voor welcke onderhoudt de geene / soo de goederen ontfangt / gehouden is genoechsame borge te stellen.

XVI.

Oevelganck sal nae Landt-rechte gedaen worden met Stock-legginge.

XVII.

Niemandt mach sijn goederen een ander in Oebel-ganck overdragen / als an sijn rechte Erfgenamen; ten waer deselve sodane condition niet wilden ingaen / als een vreemde præsenteert.

XVIII.

Indien jemandt hier tegens in Oebel ginge / ende Stock-legginge van sijn goederen dede / mogen de rechte Erfgenamen / binnen jaar en dach nae dat de Stock-legginge geschiet is / op drie an-een-volgende Hooff-dingen / deselve straffen.

XIX.

4. Van Koop ende Verkoop.

ALs Partyen over de koop ende verkoop van reylick goet ende den prijs van dien eenich zijn / is daer mede de handelinge geslooten / ende onwederroepelick: Ende mach voorts de Verkooper om betaelinge / ende de Kooper om leveringe met recht spreken.

XX.

In koop ende verkoop van onroerlijcke goederen / kan de kooper den verkooper tot Stock-legginge niet dwingen / voor ende aleer het gekofte in 't geheel / ofte ten deele betaelt is.

21. Als

XXI.

Als de koop ende betalinge is geschiet: Is de verkooper geholden Stock-legginge nae Landt-recht daer van te doen.

XXII.

Ingevalle de verkooper daerin weigerich mochte wesen: mach de kooper den Schulte met drie Arffbuyren nemen / ende eyschen den Stock. Ende soo de verkoper als dan noch weygerachtich blijft / sal het Gerichte den kooper de Stock leggen.

XXIII.

Als eenich goet an twee verkoft is / sal de eerste kooper daer toe de naeste wesen; ten waere 't selve an de tweede was gelevert. Ende sal in allen gevalle de verkooper den geenen / soo het gekofte goedt niet wordt gelevert / tot het interest zijn gehouden.

XXIV.

Die eenich goedt verkoft / dat hy niet leveren kan / sal den kooper de genootene penningen met de interessen restitueeren, ende wegens verkoft onreplick / hondert marck / ende wegen replick / xv. marck / aen den Ambtman verbreecken.

XXV.

De verkooper is gehouden het verkofte goedt voor alle lasten ende anspraecken te wachten ende waren:

Mits dat de kooper / van een derde aengesprooken wordende / den verkooper rechtlicken verwittige / om hem te adsisteren.

XXVI.

5 Naer-koop.

NAer-koop kan alleene genomen worden van onroerlicke goederen uit der handt verkoft.

XXVII.

Daerom heeft Naer-koop geen plaets in goederen by der Brannender - keerssen - uitganck verkoft / soo wel ter instantie der Crediteuren, als vrywillich / ende daer over ofte voor heer ofte te gelijcke / of ten minsten over het Koop-schat gerichtelijcke beschrijvinge geschiede.

XXVIII.

Insgelijcken sal geen Naer - koop wesen van onroerlicke goederen / als in wisselinge twee deelen in goedt / ende een derde deel in geldt / daer voor gegeven is.

XXIX.

Tot het Naer zijn gerechtiget eerst de sibbeste Vrienden / daar nae die aenpart in 't verkofte goedt hebben / volgens de Noorder swette / ende voorts de swetten nae der Sonnen omme - ganck. Lestlicken inbuyr voor uitbuyr.

30. Die

XXX.

Die Naer-koop nemen wil / moet beter gerechtiget wesen / als de kooper / daeromme als de naerdrijver en kooper gelijck recht van sibtal / andeel ofte swette hebben / heeft de Naer-koop geen plaetse.

XXXI.

Uitlanders buyten dese Provincie woonachtich mogen geen Naer-koop nemen.

XXXII.

Tot Naer-koop van Behuysinge op geen eygen grondt staende / is de eygenaer des grondts naest gerechtiget / ende tot het Naer der Rente-brieven de Debiteur.

XXXIII.

Die Naer-koop hebben wil / sal deselve binnen jaer en dach nae dat de Stock gelecht is / ofte nae tijdt van wetenschap / op drie an-een-volgende Hooff-dingen bereden; ende op het derde Hooff-dingh nae gissinge soo veel gelt in Rechts-handen leggen / als voor het goedt gegeven is / onder protestatie van het minder te willen suppleren, of het meerder te rugge te genieten / ofte andersints des Naer-koops ontwaert wesen.

XXXIV.

Edoch sal de Naer-koop in sulcker forma ende termijnen geschieden / als in d' eerste koop bevoorwoort is.

35. Daer-

XXXV.

Daer en sal niet meer als een Drijver / ofte een Naer-koop wesen / ten waere twee gelijcke sibbe / ofte gerechtiget de Naer-koop instelden / in welcken gevalle sy het genaderde goedt t' saemen deelen ende genieten.

XXXVI.

Die Naer-koop nemen wil / sal / des versocht zijnde / onder eede moeten verklaeren / dat hy den selven tot sijn eygen prousijt / met sijn eygen gelt / binnen jaar ende dach à dato van sijn weetenschap / ingestelt heeft.

XXXVII.

Niemant mach Naer-koop verkoopen / ofte wech schencken al eer hy daer van beredinge gedaen heeft / ofte hem de selve rechtelijck toegekent is.

XXXVIII.

Soo de kooper geen Stock-legginge ontfangen wil uit vreese van Naer-koop / mach de geene / die vermeent sibber ofte naerder gerechtiget te wesen / den Naer-koop op de koop bereeden tot drie aeneen-volgende Hooff-dingen: ende als hem de Naerkoop toegekent is / soo sal hem de verkooper den Stock leggen / ofte dat Recht.

Ver-

XXXIX.

6 ## Verhuyringe.

VAn alle Huyringen over drie Jaaren / sal een schriftelijcke Huyr-certer gemaeckt worden / nae dewelcke de Eygenaer soo wel als de Meyer gehouden is / sich te reguleren.

XL.

Als over de bedongene conditien verschil is / sal de verklaringe van den Verhuyrder meerder gelooff toegeschreven worden / als van de Meyer.

XLI.

De Huys-heer is schuldich sijn Meyer het huys / dack-deur-venster-ende want-dicht te leveren / ende 't geene door Godes weder ende windt wordt bedorven / te repareren: Ende de Meyer is gehouden by afvaringe het selve alsoo weder te leveren.

XLII.

Een Huyrman ofte Meyer mach 't gehuyrde goet niet misbruycken / maer moet het selve / als een goet man sijn eygen / bewaeren: doch sal niet gehouden wesen te staen voor onvoorsiene ongevallen / die buyten sijn schult mochten gebeuren.

XLIII.

Geen Meyer sal griede breecken in sijn drie laetste Jaar-malen / ten zy by consent van den Landt-heer.

XLIV.

Geen Meyer mach buyten consent van den Eygenaer de Landen met nieuwe timmeringe beswaeren / ofte sal tot discretie van den Landt-heer de timmeringe weder wech nemen.

XLV.

Geen Meyer sal Meyer mogen setten als met consent sijns Heerschaps.

XLVI.

De Meyeren moeten de Huyren op tijden / als bedongen is / betaelen; ende indien geen seeckere Voorwoorden gemaeckt zijn / sal de Huyre van Huysen op May ende Allerheyligen; ende van Landen / op May betaelt worden.

XLVII.

Alle Verhuyrde Landen sullen op Ludgeri, zijnde den XXVI. Marty, vry wesen; doch de Meyer is niet gehouden voor May de behuysinge te verlaeten.

48. Geen

XLVIII.

Geen Meyeren / die meer als een jaar gehuyrt hebben / konnen verdreven worden / als met behoorlijcke Opseggingʜe / dewelcke geschieden sal voor St. Thomæ Apostoli daeghe / zijnde den XXI. Decemb., door den Schultes ter plaetse met twee onbesprokene ende ge-qualificeerde Ingesetenen des Carspels / of door een versegelt Mandaet van Opsegginge.

XLIX.

Als een Heerschap de huyre met recht moet inwinnen van sijn Meyer / mach hy denselven daeromme van sijn Jaar-malen niet verstooten: Maer is gehouden den derden penningh in goeden-waere hooger te penden / als de huyre bedraeght.

L.

Soo jemandt sijn Landt ofte Huys dat verhuyrt is / verkofte / sal de Meyer nae de koop / dat jaar daer hy in is / ende het jaar daer nae / in de huyre ende gebruyck continueren.

L I.

Als de Meyer schandelijck ende oneerlijck levet / is hy gehouden / voor het eynde der Jaar-maelen / het gehuyrde goedt te verlaten. Insgelijcken als de Eygenaer het goedt self wil gebruycken; in welcken gevalle hy / neffens de propinen nae advenant der Jaarmalen / een jaar huyr voor de opruyminge sal hebben te genieten.

L I I.

Soo jemandt eenich goedt verhuyrt dat hy niet leveren kan / die sal den Meyer een jaer huyre geven: maer kan hy 't leveren / soo sal hy 't leveren.

L I I I.

Dienst-boden ende derselver Loon.

DIenst-boden die eenige dienst angenomen hebben / sullen in deselve moeten treden / of de Huys-heer mach haer soo veel loon met recht by mandaet van XXI. afwinnen / als sy souden verdient hebben in de versproockene tijdt.

L I V.

Desgelijcken sullen de Huys-heeren geholden wesen / haer Dienst-boden aen te nemen by pœna als vooren.

L V.

Indien over de bedongene conditien verschil is / sal de verklaaringe van den Broot-heer meerder geloof toegeschreeven worden / als die van den Dienst-bode.

L V I.

Ofte jemandt sijn Dienst-bode buyten tijdt ende sonder billicke oorsaecke ontginge / sal de Broodtheer / denselve met recht soo veel afwinnen / als die soude verdient hebben: Desgelijcken mede te verstaen van een Broodt-heer ofte Broodt-vrouwe / die de Dienst-boden sonder oorsaecke van hun jaegen.

8.

L V I I.

Van Mande-goederen, 't Gebruick,

Scheidinge ende Swettinge derselver.

ALs eenige Partyen over 't ghebruick van onverscheyden Landt niet eens konnen worden / sullen de minsten de meesten inde bruickinge moeten volgen.

L V I I I.

Niemandt is schuldich syn goedt in de mande ofte onverscheyden te holden.

L I X.

D'eene mach den anderen met rechte constringeren, dat hy syn on-af-geswettede Landen tegens hem af-pale / of andersins in rechte scheydinge af-swette.

L X.

Die acker-landt bekampen wil / sal buiten de bedredinge liggen laeten drie voeten / ende op de wendinge een roede: Ende soo daer een wech op is / sal hy een roede voor de wech ende eene voor de wendinge laeten liggen.

L X I.

Soo jemandt slooten wil tegens den anderen / die sal eerst inde rechte scheidinge graven drie roeden lanck an beyde zijden opgeworpen: ende bieden dan syn partie de spade met de Schulte ende twe onbesprokene ende ge-qualificeerde Ingesetenen des Carspels.

LXII.

Edoch soo partie als dan niet tegens hem graeven wilde / mach hy den selven het eene bot nae den anderen aenleggen / ter tijdt die tegens hem graeve / ofte tot des rechtes decisie.

LXIII.

Die den anderen syn wateringe ofte sloten dempt / ofte oock syne wateringe lopen latet op eenes anderen grondt / sal alles op syne kosten in voorigen staet moeten herstellen / ende an het Gerichte xv. marck verbreecken.

LXIV.

Tot Landen daer gheen wegen toe zijn / salmen soecken de kortste wegen ende de minste schaede in en uit / ende soo de gheene over wiens Landt de drift moet vallen / sulcx niet wilde gedogen / sal hy een ander wech uytwijsen moeten.

LXV.

Van Renten ende Geleent-geldt.

NIemandt sal van geleent-geldt Renten behoeven te geven / ten waere sulcx met Stock-legginge was bedongen.

LXVI.

Soo nochtans op simple beloften ofte papieren Obligatien renten betaelt mochten wesen / konnen deselve

deſelve by de Debiteurs niet weder geepſchet / noch aen het capitael, gekortet worden.

LXVII.

Niemant behoeft voor geleent-gelt waeren in betaelinge te nemen/ten waer die Debiteur met eede wilde beharden / dat hy geen gelt heeft ofte waeren / die hy tot geriet gelt kan maecken.

LXVIII.

In welcken gevalle hy met goede waeren / die den derden penningh beter zijn / als 't geleende geldt bedraeght / ſal mogen voldoen.

LXIX.

10 Verpandinge ende Verpachtinge.

DIe eenich roerlick goet tot verſeeckeringe van ſijne ſchulden verpandet / in handen geſtelt / ende overgelevert wordt van ſijnen Debiteur, die noch onverwonnen rechtens is / deſelve ſal daer mede vollenkomen verwiſſet weſen.

LXX.

Verpandinge van roerlicke goederen in papieren Obligatien, geeft gheene vollenkomen verwiſſinge: dan alleene voor penninghſchulden.

LXXI.

Onroerlijcke goederen konnen niet verpandet worden / als met Stock-legginge nae Landt-recht.

72. Als

LXXII.

Als jemandt een replick ofte onreplick pandt besit / daer van eenige vruchten komen / sullen deselve (de noodighe onkosten daer afgetrocken) strecken tot verminderinge van de schult / ende tot proufijt van den Debiteur.

LXXIII.

Pacht is als jemandt onroerlijcke goederen voor een seeckere summa geldes aen een ander versettet; op conditie, dat de Pachtenaer in plaets van de interesse der gelden / de opkomsten ende vruchten der goederen sal genieten.

LXXIV.

Als de Jaarlijckse opkomsten ende vruchten der Verpachte goederen / de behoorlijcke rente à vijve ten hondert merckelijcken te boven gaen ; sal het geene dat boven de behoorlicke renten genoten wordt / den Verpachtenaer strecken tot verminderinge der opgenomene set-gelden.

LXXV.

Indien de Pacht-penningen hooger als tot vijve / ende de opkomsten der verpachtede goederen leger als tot drie ten hondert zijn gestelt / sal sulcx voor woecker ende van onwaerden gehouden / ende alles tot de behoorlicke taxt van renten ende opkomsten ge-reduceert worden.

76. Van

LXXVI.

Van pacht over xxv. jaaren sal Naer-pacht genomen mogen worden op gelijcke manieren ende conditien, als van Naer-koop gesecht is.

LXXVII.

Soo by de verpandinge ofte verpachtinge geconditioneert was / dat de Debiteur ofte verpachter het gesettede goedt binnen seeckeren tijdt ofte nae ommekomste der pacht-jaaren weder sulde moeten inlossen / ofte dat hetselve andersins gehouden sulde wesen / als verstaen / verkoft ofte eygendoemlick overgedraegen / soo sal doch sodane conditie, ende diergelijcke clausule van geender weerden zijn ende geachtet worden / als of die noopt bedongen waeren.

LXXVIII.

Redemptie ofte inlosse van versettede ofte verpachtede goederen kan tot geenen tijden verjaaren / ofte ge-præscribeert worden.

LXXIX.

Versettede panden mogen niet ge-distraheert worden / sonder voorgaende gherechtlicke opsegginge; welcke in panden op seeckeren tijdt versettet niet mach geschieden / voor dat de tijdt gekoomen is.

LXXX.

Als de opsegginge in weerden gekent is / sullen de

replicke goederen nae voorgaende publicatie by uytmijninge verkoft worden.

LXXXI.

De Debiteur mach sijn versettede pandt wel verhandelen ofte verkoopen / ende met de penningen daer van procederende, den Crediteur voldoen.

LXXXII.

Soo nochtans de betaelinge niet mochte geschieden / kan de laetste verhandelinge den Crediteur in sijn recht van hypotheecq geensins præjudiceren, noch oock het goedt overgedragen worden / als met de opliggende beswaernisse.

LXXXIII.

Sonder eenighe conventie zijn tacitè verpandet de goederen. 1°. Der Voorstanderen aen haer Pupillen à dato van de answeeringe. 2°. Des langst-levenden Ouders aen de Kinderen weghens des verstorvenen Ouders nalatenschap à dato van den Sterff-dach. 3°. Der geener / die eenige administratie van Landts-Carspels-of Kercken-goederen hebben. 4°. Alle meuble goederen / die in een gehuyrt-huys gebracht worden / alle vruchten die op het gehuyrde Landt staen / ende Beesten daer op gaende / voor een jaar Huys-ofte Lant-huyre. 5°. Laestlijcken alle Stock-leggens-brieven induceren recht van hypotheecq, al is het schoon niet expresse in deselve bedongen.

84. Præ-

LXXXIV.

Præscriptie.

DIe eenich replick goet met behoorlicke titul besit / den tijdt van drie jaaren sonder interruptie, verkrijght daer door den eygendom.

LXXXV.

Die eenich onreplick goedt gehandelt / ende Stocklegginge nae Landt-recht daer van heeft / ende het selve rustlick ende vredelick binnens Lants thien / ende buiten Landes twintich jaaren besit / die is eeuwich in't besit.

LXXXVI.

Die eenich onreplick goedt sonder Stock-legginge ghebruicket ende beseten heeft dertich jaaren lanck sonder wederspraecke / die is ghelijck-vals eeuwich in't besit.

LXXXVII.

Het Recht van Præferentie.

NOotwendige begraffnis-kosten (waer onder Uitingen niet mede begrepen zijn:) zullen voor alle andere schulden ge-præfereert worden.

LXXXVIII.

Een jaar Zijl-en-dijck-schot / ende wat van Zijlen Dijck-rechteren uitbestedet wordt ; een jaar Landt-

huyre / Grondt-pacht / Heeren schattingen / die in de laetste drie Maenden voor de beschrijvinge uitgeschreven / vervallen ende niet betaelt / Gerichts-breucken / heerkoomende van de proceduiren, daer mede de goederen onder executie, beschrijvinge ende verkoopinge gebracht zijn / zullen met malkanderen concurreren ende nae de begraffenis-kosten voor alle andere schulden / præferentie hebben.

LXXXIX.

Dien eenige roerlicke panden overgelevert zijn / sal daer mede vollenkomen verwisset ende voor alle hypothequen ge-præfereert wesen.

XC.

Daer nae sullen alle ge-hypotheseerde schulden door versegelde ofte onversegelde Stock-leggens-brieven bevesticht / ende de tacite hypotheken, in haere respectivè datis ge-præfereert worden; Alles sonder onderschept van generael ofte speciael hypotheecq.

XCI.

Waer nae alle andere versegelde Obligatien, onversegelde ende versegelde Setmata, in haer respectivè datums sullen worden ge-præfereert.

XCII.

Verpandinge van roerlicke goederen in papieren Obligatien, sullen nae de versegelde Obligatien ende

onver-

onversegelde of versegelde Setmata, voor de penning-schulden / ge-præfereert worden.

XCIII.

Die over sijns Debiteurs goederen het eerste arrest bestelt ende bekoomen heeft / is voor alle andere arresten ende penningh-schulden ge-præfereert.

XCIV.

Edoch sullen voornoemde verpandingen van meuble goederen door papieren Obligatien ende het oudtste arrest in haer respective datis, malkanderen voorgaen ende volgen.

XCV.

Nae desen allen sullen voor penningh-schulden ordentlick ge-præfereert worden; Eerstlijcken Magenaes ende Arbeits-loon by dach-huyren verdient / daer nae Boode-loon ende ander Arbeits-loon: Lestlijcken een jaar rente.

XCVI.

Alle andere Renten ende andere penningh-schulden / sullen met malkanderen concurreren.

XCVII.

Indien de Crediteuren gelijck recht hebbende / haer schulden in 't geheel niet konnen bekomen / sullen sy nae proportie, ende grootheit haerer schult / hebben te verliesen ofte te genieten.

SELWERDER
LANDT-RECHTEN.
DAT VIJFDE BOECK.

Van Delicten.

1. Geldt-straffen ende anders.
2. Corporele straffen.
3. Arbitrare straffen.

I.

Van Gelt-straffen eñ anders.

I.

VAn die geene / die voor Recht jemant heet liegen ofte met onbehoorlicke woorden bejegent / is de boete /

	gl.	st.	pl.
Boete	1	10	0
Breucke	1	10	0

Van

II.

Van die jemandt anspreeckt met woorden / die een Man aen sijn eere gaen / is de

Boete 3---0---0
Breucke 3---0---0

III.

Die an sijn Lijff gaen / is de

Boete 15---0---0
Breucke 7---10---0

IV.

Ende indien daer by gerichtelijck ge-persisteert wort / is de

Boete 120---0---0
Breucke 60---0---0

V.

Van een Vuist-slach is de boete arbitraire.

Breucke 0---15---0

VI.

Van jemandt te slaen met stocken / te werpen met steenen / ofte andere dingen daer geen bloet-rijsinge van koomt / ofte met water te begieten / is de

Boete 1---10---0
Breucke 0---15---0

VII.

Van Haar-trecken / kléderen te scheuren / kleer-wonde / bloet-rijsinge / bloedige ofte blauwe slach / is de

Boete 3---0---0
Breucke 1---10---0

VIII.

Van de gheene / die een ander de baert door 't geheel ofte ten deel uittreckt / in diepe slijck ofte slooten stoot / is de

Boete 6---0---0
Breucke 3---0---0

IX.

Van een mes-toge ende jemandt uit te vorderen om te slaen of te vechten / is de

Boete 7---10---0
Breucke 3---15---0

X.

Van jeder wonde / die door de huit in 't vleesch / ofte op de botten koomt ; bloedige ofte blauwe slach / die doorbreeckt / ofte doorgesteecken moet worden / is de

Boete 15---0---0
Breucke 15---0---0

11. Wel-

X I.

Welverstaende / dat van wonden door 't holle van 't lijff / den hals / arm / handt / been ofte voet gaende / ende van alle hooft - wonden / de boete ende breucke dubbelt / ende indien de bragem-panne door is / vier-volt sal wesen.

X I I.

Wegens lemte van leden van duimen / vingeren ofte toonen ende van jeder beroofde tandt / is de

Boete 7 --- 10 --- 0
Breucke 3 --- 15 --- 0

X I I I.

Doch sal van geen lemte verklaringe geschieden / voor dat die een Jaar oudt is.

X I V.

Van jeder lidt van duym / vinger ofte toon te berooven: Verlamminge van duym / vinger ofte toon / van jeder ribbe gebroocken / is de

Boete 15 --- 0 --- 0
Breucke 7 --- 10 --- 0

X V.

Is van de ribbe-breucke oock een wonde geworden / sal die voor een wonde besonder worden geboet ende gebreucket.

XVI.

Wegens berovinge van een oor/ duym/ vinger ofte toon/ verlamminge van handt ofte voet/ verbreeckinge van arm ofte been/ die weder gheneſen zijn/ is de

Boete 30---0---0
Breucke 15---0---0

XVII.

Wegens berovinge van neuſe/ tonge/ ooge/ handt ofte voet; breeckinge van arm ofte been/ die niet weder te rechte komen/ is de

Boete 60---0---0
Breucke 30---0---0

XVIII.

Die voor-wacht/ wechwendige doet/ verholen wapens draecht/ breeckt 25---0---0

XIX.

Ende van't geene deſelve als dan miſdoet/ is boete ende breucke dubbelt. Doch wat denſelven angedaen wordt/ is ſonder boete ende breucke. Sal oock daer boven de delinquent een jaar verbannen worden. Welcke boete/ breucke ende ſtraffe verdubbelt ſal worden/ indien ſulcx by nachte geſchiet.

XX.

Die emandt eygenheerich gevangen neemt/ breeckt
tegens den gevangen 60---0---0
tegens het Gerichte 30---0---0

21. Be-

X X I.

Behoudt hy denselven 24. uyren / is de boete ende breucke dubbelt.

X X I I.

Die eens anderen geslootene deuren ofte vensteren moetwilliger wijse inslaet / ofte inwerpt / sal de schaede dubbelt vergoetsen / ende daer-en-boven betaelen / voor

Boete 60---0---0
Breucke 30---0---0

X X I I I.

Als een Man van sijn manlickheit / een Vrouw van haer borst berooft wordt: Den doodt-slager ontkoomt: Als die by de doodt-slach geweest / gheen schuldige man konnen ofte willen maecken; Ende als de doodt-slach onverhoedens geschiet / is de

Boete 120---0---0
Breucke 60---0---0

X X I V.

Van doodt-slagen by onsinnige Menschen / ofte by kinderen onder twalff-jaaren begaen / is gheen breucke; Doch de Ouders ofte Voorstanders moeten de halve boete betaelen tot 60---0---0

X X V.

Die jemant het sijne met geweldiger handt afneemt:

Die in eens anderen huys loopt / om jemant te bevechten: Die tot eens anderen deur ofte vensteren insteeckt of inschiet: Ofte die jemant / soo in huys vluchtet / vervolcht / sal geven te

Boete 120---0---0
Breucke 60---0---0

XXVI.

Van Overspil / is de Breucke . . . 450---0---0

XXVII.

Die een valschen eedt doet is eerloos / ende wordt gestraft met verlies van de twee voorste vingeren / dewelcke gelost mogen worden met . . . 120---0---0

XXVIII.

Die eens anderen Zegel ofte handt-schrift contrefait, vervalscht / ofte bedriechlicken verandert / met schrabben / cancelleren, innoveren ende anders: Die valsche brieven ofte instrumenten maeckt / ende daer toe raedt ofte daet geeft / of deselve willens ende wetens gebruicken / zijn eerloos ende verbreecken

120---0---0

XXIX.

Die eenige Landt-scheidinge wetentlicken vernietight ofte verduistert / breeckt an 't Recht

120---0---0

30. Die

XXX.

Die een ander belast te misdoen / sal soo wel als de hand-dadiger voor het selve delict, gestraft worden.

XXXI.

Voor delicten by kinderen / in haer Ouderen macht zijnde / begaen / sullen d' Ouderen de boete en breucke moeten betaelen.

XXXII.

Van 't geene door een beest / dat gewoon is quaet te doen / misdaen wordt / moet den Eygenaer boete ende breucke betaelen.

XXXIII.

Soo 't beest niet gewoon is quaet te doen / heeft den Eygenaer sijn keur / of het beest over te leveren / ofte neffens vergoedinge van schaede / de halve boete ende breucke te betaelen.

XXXIV.

Die een beest met voorsate hetset tot eenich misdaet / ofte anders door ontijdelik of onbehoorlick getier ofte geraes verveert sulcks dat daer door eenigh onheyl gebeurt / sal boete ende breucke beteren nae Landt-recht.

XXXV.

Van 't geene misdaen wordt an Raadts-personen ofte den Ambtman / sal boete ende breucke vier-dubbelt wesen.

XXXVI.

Van 't gheene misdaen wordt an Geswoorne Bysitters / Gerichts-Secretaris / Schulten / Gerichts-Dienaers in 't bedrijff van haer Ambt / sal boete ende breucke dubbelt zijn.

XXXVII.

Van alle delicten die in Kercken bedreven worden / is de boete ende breucke vier - dubbelt.

XXXVIII.

Alle delicten die in præsentie des Rechtes / op het Kerck-hoff / als men ter Kercken ofte daer upt weder te huys gaet / op waegens of peerden / in scheepen / kraem-huysen / ende als emandt in sijn daeghelijcx arbeydt van ploegen / sayen / mayen of anders is / sullen met dubbelde boete ende breucke gestraft worden.

XXXIX.

Van Corporale straffen.

ALs eene ofte meer een mensche moetwillich ofte met voorbedachten raet doodt slaen ; Die een jonge Vrouwe verkracht / daer over deselve binnen XXIV. uren sich beklaeget ; Die een jonge Vrouw tegens haer ende haerer Ouderen / ofte Voorstanderen wille vervoert ; Die ander luyden kinder verbrenget ; Een Man die twee Vrouwen / ofte Vrouwe die twee Mannen trouwt ende beslaept ; Die een ander sijn

Echte

Echte Vrouwe ontvoert; De Vrouwe / die in de ontvoeringe consenteert; Die met brieven ofte anders vrouwen te brannen / ende die sulcke brieven ofte bootschappen dragen ofte brengen: Ende die geene soo Heeren munte besnijden / ofte anders in 't gewichte verminderen / sullen met den sweerde gestraft worden.

X L.

Zee-roovers / Straaten-roovers / Straaten-schenders / sullen onthalst / ende het hooft op een staecke geset worden.

X L I.

Moort-branders / die ander Luiden huysen in de brandt steecken; Tovenaers; Die stomme sonde begaen / ofte tegens de natuire sondigen met een beest / ende het beest waer mede de sonde bedreven is / sullen aen een staecke gebonden ende verbrandt worden.

X L I I.

Vrouwen die haer Kinderen dooden / ende alle die daer raedt ofte daet toe geven / sullen gesackt / in 't water geworpen ende verdroncken worden.

X L I I I.

Die sich selven moetwillens omme brengen / sullen uitgesleept / ende an een halve galge gehangen worden.

X L I V.

Moordenaers / Kercken-breeckers / Kerck-hoven-schen-

schenders / ende deselver mede-hulpers / sullen geradbraeckt / ende der selver Lichaemen op raden / ende de hoofden op pinnen geset worden.

XLV.

Valsche Munters sullen in een ketel gesooden / gebrandt / ende derselver goederen ge-confisqueert worden.

XLVI.

Verraders die Vorsten ende Heeren / Steden ofte Landen verraden / ofte in elende brengen / sullen gevierendeelt / die vier quartieren op verscheyden plaetsen opgehangen / ende de hoofden op staecken gestelt worden.

XLVII.

Van Arbitrare straffen.

DIe sijn boete ende breucke niet kan betalen / sal met bannissement / aen den Lijve / ofte anders nae der saecken gelegentheit / gestraft worden.

XLVIII.

Insgelijcken sal een dieff met bannissement buiten Landes ofte in't Tucht-huys / met Kaeck-stuppen / brandt marck ofte met de galge nae gelegentheit ofte grootheit des dief-stals / gestraft worden.

XLIX.

Heelders van dieven / ofte gestolen goederen / sullen als

als dieven gestraft worden: Doch die een voorvluchtigen / of breuckachtigen man wetende verberght / sal voor deselve boete ende breucke betalen.

L.

Alle gestolen goederen / waer van d' Eygenaer niet bekent is / zijn (de misen van Justitie daer af getrocken) den Ambtman verballen: Doch soo deselve binnen jaar en dach van de rechte Heeren bekendt mochten worden / sullen insgelijcken de misen van Justitie daer af getrocken ende de resterende goederen / an den Eygenaer weder overgelevert worden.

L I.

Dichten ende stropen van fameuse gheschriften; Alle gewelden aen jemandts persoon ofte goederen gedaen; Alle dadelicke verhinderinge van de bevelen ende executien des Gerichtes; Alle onwetlijcke oploop ende vergaderinge; Alle valschept in maeten ende gewichten of anders begaen; Alle waerseggingge / wickerie / verdrijvinge van geesten / segeninge van beesten; Ende Vrouwen die haer Kinderen exponeren, sullen arbitrariè, tot des Rechtes discretie, nae der saecken ende circumstantien gelegentheit / gestraft worden.

L I I.

Laestlijcken alle andere / soo wel groote als kleine misdaden / ende voorts alle andere soo civile als cri-

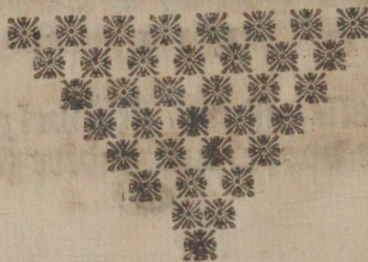
minele saecken / waer van in desen Landt-rechte niet geschreven ofte gestatueert is / sullen nae de Stadts-rechten ende ordonnantien riedes gemaeckt ofte noch te maecken / ende verners nae de gemeene rechten ende practicq geoordeelt worden.

Aldus nae voorgaende resumptie ter Vergaderinge van de H. Heeren Borgemesteren ende Raadt ge-*approbeert*, ge-*confirmeert*, ende ge-*arresteert* op Donderdach den acht-en-twintichsten Augusti in 't Jaer onses Heeren J. C. Sestijnhondert drie-enseventich, ende den naestvolgende sesten Septemb. ge-*publiceert*.

J. Van JULSINGHA, vt.

Ter ordonnantie der H. Heeren voorsz.

HENR. SWARTTE, Secret.

TAFEL

TAFEL
Ende
BLADT-WYSER.
Der Titulen van het eerſte Boeck, handelende

I. Van de Gerichts-perſonen, pag. 2.

II. Van de Gerichten, pag. 15. &c.

Van 't Tweede Boeck.

I. Van de Proces ordeninge, pag. 27.

II. Van de Taxt voor des Gerichts-Perſonen, pag. 47. &c.

Van 't Derde Boeck.

Van Houlijck en Houlijcx-ſaken, Momboirſchappen, Donatien ende Erffeniſſen.

Van 't Vierde Boeck.

Van Conventien, Naer-koop, Mandegoederen, Præſcriptie ende Recht van Præferentie.

Van 't Vijfde Boeck.

Van Delicten.

FINIS.

